

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

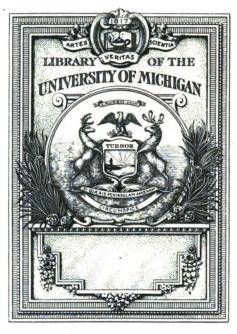
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + Refrain from automated querying Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

THE GIFT OF
ROF. H.H. Bartlett

BS 2624 .\$2 1896

> HHBarilell 6 Dec. 1919.

Sangireesch Handelingen (acts)

Translated by Clara Steller

Digitized by Google

Bible. N. J. acts. Langio. 1896.

BĔKEN KAKANOĄ

Ū

MANGA RASÛL E.

HITGEGEVEN DOOR

HET NEDERLA:NDSCH BIJBELGENOOTSCHAP.
1896.

1-12-33 SWB

KAKANOA

IJ

MANGA RASÛL E.

· FATSAL I.

Su wěkeku humotong e, Theôphilus! ia něběken patiku sabarang apan kinoa d. nitentiron Jesus e roken bou te-2 tae * sarangkewe su ĕllo i Sie tarai niapakahenke e, sarâenten i Sie wou nangonggo u parenta su manga Rasûl 3 pinileneh e, nionggo u Roch Susi e; * manga Rasûl nipětěngkatodekangeh wiahě, samurin i Sie wou nětatahang sunsara e, nipětěnkatodekangeh pia tandane ikapětialang, makepale, pia i Sie taghale metetenkasilo si sire ěpa u pulo su ellone karengue, ku měběbisaran kalawou 4 hale u kararatuang u Mawu Ruata e. * Ku pia i Sie ringangken sire kerene, i Sie neparenta si sire, u abe apanentang u Jerûsalem e, kaiso apahedo kedon Amang 5 e sene, kedoe kinaringih' i kamene si Sia e, ankûngeh. * U i Johannis e mangurung su ake, naûn; arawe i kamene utê kai iurung su roch susi, kate pira ello wou 6 ini. * Enê, i sire apan makakomole e nakiwalôe si Sie, ankûng: Mawu! i Kau mangulie kararatuang Israel e, 7 su tempo ini? * I Sie utê něbera si sire: Balinewe halĕ i kamene, masinka u kalawou tempo arau loaheh pinello 8 u i Amang su kawasan batangeng e. * Kai, i kamene makatarima kuate, kamageng ennâe 'karentângken Roch Susi e, ku i kamene e makoa sahidiku su Jerûsalem e, r. su kaguwau Judêa e r. Samâria e. r. sarang pondol' 9 u dunia e. * Kuteû, sarâeng bou něberan ene, i Sie kai tarai nahenke, i sire tutingang, ku i Sie nisapua u 10 winawa wou těngon matan sire. * Enê, pia i sire měnkate kukakella solong langi e, pia i Sie mataraje kerene,

18

tangû kakëlla, kai pia tau ese duankatau rudarisi su pia 11 i sire, pia pakeang i redua mawira, * ku i redua nebera si sire: E, i kamene manga ese Galilea! kawe mahundarisi dudalingara solong langi unû? I Jesus nihenke bou anun kamene solong Sorga e, mesau dumenta, mesulungu nikasilon kamene tarai nasapua solong Sorga e.

12 Enê i sire němpěsulée solong Jerûsalem, bou wulude iseseba Bulud' u Zeiton e, wulude masanggid' u Jerûsalem e, aregan senkaraleng u ellon Sabbat, ka-

13 rauneh. * Ku, sarâeng sen narênta, i sire natarai su kamarê dasi e, 'kêkatanakeng i sire e: i Petrus d. i. Johannis, d. i Jacobus d. i Andrêas, i Philippus d. i Thomas, i Bartholomeus d. i Mattheus, i Jacobus ana i i Alpheus e, r. i Simon Zelôtes e, d. i Judas ana i Ja-

14 cobus e. * I sire ene měnkai makědang su pěkakaliomaneng sene, naung i sire man sěmbau, dingangu manga wawine pirankatau r. i Maria inang i Jesus e, dan di-

ngangu manga anausembaueh ese e.

15 Su ello tamai ene tangû i Petrus e nebua su taloaran manga anausembau e, — naun pia komolang u taumata aregan manga mahasu duanpulo su kataune matatampung

16 sene — ku něbera: * Manga ese, manga anausembaû! mamben harusé misehu naûn, Binohe pinakiuli u Roch Susi e su mohong i Daud e roken kaděllo, Binohe maa-

17 nun Judas nangaha taumata nempaname si Jesus e; * u i sie e naun iredekeng dingang i kite e, ku naun

18 nakatarima pankate petatahamawu ini e. * I sie tangû, bawaehe kakanoa dalaki e pinamellineh entana, mase i sie timumpa, temboeh tanae, ku nawekase su taloarane,

19 ku tinaineh e nasue nawebose. * Ku ene kinasinkateng u patiku taumatan Jerusalem e, hakiu entana ene sineba

20 su weran sire e Akeldama, mangaleneh entanan daha. *
u mabawohe su buke u mazmur e: Katatanakengeh
e kakoa kehu, r. kumbahang pia mebawanuaneh, ku sembau bue pangala pankateh mana-

21 himata e! * Tangû harusĕ bue, u pia sĕnkatau wou manga ese naun mĕnkai ringang i kite, karĕnguewen Mawu i Jesus e mĕsĕsasûĕ d. mĕsĕsasĕbang su anun kite

- 22 e naûn, * dokenkewe pananahanin Johannis e sarang ello i Sie nihenke bou anun kite e, u piau sembau i
- 23 sire ene makoa sahidin pěbawangungeh e ringang i kite. *
  Tangû i sire namilen duan katau, i Joseph iseseba si
- 24 Barsabbas, isĕsĕba lai si Justus, d. i Matthîas. * Ku i sire nĕmpĕkaliomaneng ankûng: Mawu! i Kau masinka u naung u kĕbi e, panĕbo u sĕnkatau pinilenuh woʻi

25 redua endai e, * u iapeloho loah' u petatahamawu r. pankat' u rarolohe ini e, petatahamawu r. pankatebe tinentang i Judas e, medeau makoa solong tampa u

26 watangeng. * Ku i rĕdua e niteledang u lahuri, kuteu lahuri e nihino si Matthias; tangû i sie pinile pinanamba Rasûl mapulo-ĕsa e.

FATSAL II.

1 Tangû, sarâeng sen ellon salimbang u Chamsin e, 1 2 sire e matatampung kebi. * Kuteu senkianu pia apa ki-

2 sire e matatampung kēbi. * Kuteu sēnkianu pia apa kinaringihe ennae bou langi e kere tingih' u anging tutiu 3 maiha, ku neloho wale 'kekaianeng i sire e, * Ku pia

3 maiha, ku něloho wale kěkalaneng i síre e, * Ku pla lila měsulungu *rělli* u putung, mědědalahae, kinasilon

4 sire, ku dimoro su sembau-sembau bo i sire. * Enê i sire nilohôen roch susi këbi, ku nanëtae nëmpëberan lila waline, tuhuewe iapëbëberan Roch e.

5 Enê kai pia tau Jehudi menkatana su Jerusalem e, ese mataku u Mawu Ruata e, taumataewen apan umate

- 6 su alung u langi e. * Tangû sarang tingihë ene e kinaringihë, kalawou taumata e nëtampung, ku i sire rimalinau, u sëmbau-sëmbau e nakaringihë si sire mëbë-
- 7 beran beran batangeng. * Ku i sire nataku këbi, d. mënkai madalingu, kaberane: Kakëlla, i sire ëndai mëm-
- 8 pěběbera e waline tau Galilea kěbi? * Kuteu kawe kereapa, i sire kawe ikěkaringih' i kite měběberan beran sembau-sembau bo' i kite, beran banua kinapahanakeng
- 9 i kite e, * tau Parthi r. tau Elam, r. mamamanua 10 Mesopotâmia, Judêa r. Kappadôcia, Pontus d. Azia, * Phrŷgia r. Pamphilia, Mitzir d. wanuan Libya su masanggid' u Cyrêne e, r. tau Roma matana sini, bae tau

11 Jehudi arau tau waline, nangaku agaman tau Jehudi e, * tau Kreta r. tau Arabě — kawe kereapa i sire ikěkaringih' i kite mĕbĕbisaran kakanoa u Mawu Ruata masa-

12 sěllahě e su apan beran kite e. * Ku i sire něnkataku

kĕbi, d. tawe nakarea hĕngang i sire, ku nahunbisara 13 unkûng: Kai apa ngaê, ene? * Arawe taumata waline utê kai němpěpasěndigě unkûng: I sire kai napene u anggorě marengang!

I Petrus utê něbua dingang i sire mapulo-esa e, mase 14 něhenke tingiheh, ku něbera si sire e: Manga tau Jehudi. r. i kamene këbi apan mëtëtumana su Jerusalem e! Ka-

15 sinka u ini, r. raringihěbe waweraku e! * I sire ĕndaung e walinewe wukang, kere katiho i kamene; u, kai wuhûe

16 katellun orașe. * Kai, ini e kai apa niuli u nabi i Joel 17 e: * Dingangu hĕdon mariadi, su ĕllo kasasamuriangeh e, ankûng u Mawu Ruata e, u Ia mamembing u Rochku e su apan gesi e, ku manga ana i kamene ese d. manga ana i kamene wawine e mempanebale, d. manga umbaseng i kamene e makasilo kasasilo, r. ma-

18 ghaghurang i kamene e mipi ipi. * Ku kai manga ĕllangku ese e r. manga ĕllangku wawine e Taku 'pamembingang u Rochku e su

19 tempo ene, ku i sire e mempanebale. * Mase Ia mangonggo u apa makadalingu rasi su langi e, r. tanda wawa su wowondunia e: daha

20 r. putung d. singangun tipu. * Matangĕllo e měbalui marěnďung, d. wulang e měbalui raha, kalomonan ellon Mawu Kasellahenge

21 masellahe e marenta, ello mawantuge e. * Ku hĕdon mariadi, u isai-saiewen mĕkui areng u

22 Mawu Kasellaheng e, 'ambangeng. * Manga ese u Israel! daringihe bawera ini: I Jesus tau Nazareth e, ese nalahe si kamene u wou anun Mawu Ruata e, nalahe u haghin kuate d. hale makadalinau d. tanda, kinoa u Mawu Ruata, kinoa i Sie su taloaran kamene e, kereewe

23 lai sinka i kamene, * - i Sie ene, sarang bou nisarakang, tuhu karakin Mawu Ruata e r. tuhu sinkaeh roken

kadello, nipakipakun kamene su kalu kruis, nipakikruis 24 u liman tau kafir, ku pinate. * Kai i Sie e niwiah' u Mawu Ruata e, woeten namamesu sunsaran papate e, sarangbe tawe makoa naûn, u i Sie mapaed' u papate 25 e. * U i Daud e mauli i Sie: Ia měnkai makasilo Mawu e su těngoku sidutu, u i Sie e su koa-26 nengku, madirin ia makio. * Hakiewen naungku e maluase, d. lilaku e megegio; ore lingung 27 gesiku e mangirule su pelaharape; * u i Kau tawe mamalan himukuděku e su katatanakeng u taumata nate e, r. i Masusinuh e tawe iapa-28 silonuh kaghagholo. * I Kau e napakasinka u apan daleng u pěbawiahě e si Sia; i kau ma-29 mene u raluase si Sia su tengon gatinuh. * Manga ese, anausembau! botonge wue mebisaran bawera malahe si kamene wou iupung i kite i Daud e, u i sie e nate r. nilĕbing, d. lĕbingeh e mĕnkai su taloaran kite 30 sarang ĕllo ini. * Tangû, sarangbe i sie kawe nabi, ku kawe masinka, u Mawu Ruata e někědon salu si sie, u sarung mapĕbangung u Christus e wou wuan kalowaengeh, tuhuewe ghesi e, medeau iapakaiang su kade-31 raneh e, * ute i sie, makasilôe ene roken kadello, nebisaran pebawiah' i Christus kapia e, u i Sie tawe niwala su katatanakeng u taumata nate e, r. ghësineh e tawe 32 nakasilo kalahene. * I Jesus ene e niwiah' u Mawu Ruata

33 e, ku i kami e sahidin ene kěbi. * Tangû, sarâeng i Sie sen niapakarange su koaneng Mawu Ruata e, r. woeten nakatarima kědon Roch Susi e wou Mawu i Amang e, utê Roch Susi e nibawěmbingeh, ěndajewe ikěkasilo r.

34 ikĕkaringih' i kamene. * U i Daud e tawe tarai nahenke solong Sorga e, kaiso i sie e mauli: Mawu e nĕbera

35 su Mawuku e: Kaiang su koanengku, * sarang manga seduuh e sen Taku pinello tatahidang

36 u laeduh e! * Tangû sĕnaung balen Israel e kasinka matĕngadĕ, u i Sie nikoa U Mawu Ruata e Mawu r. Christus, i Jesus nikruis i kamene e!

37 Sarangke i sire nakaringihĕ ene, tangu naung i sire nasusa, ku i sire nĕmpĕbera si Petrus d. su manga rasul

baline e: Kai měkapurâe, i kami, manga ese, anausěm-38 bau? * Enê i Petrus e něbera si sire: Pempetobatě, ku sembau-sembau pakiurung su areng i Jesus Christus e, medeau kalawou rosan kamene e 'ampungang; ku i ka-

39 mene makatarima laonggo Roch Susi e. * U kai si ka-mene r. su manga ana i kamene, kedo e, r. su kebi apan marau e, kakepal'ewen 'kuiang u Mawu, Ruatan

40 kite e, solong anuneh. * Ku i sie něsahidi r. nanasalain bawera waline si sire, r. něbera: Pakiambangéko wou

41 taloaran asale napapihu ini e, i kamene! * I sire apan nempanarima baweraneh e utê nilaurung, ku aregan manga tellu hiwun katau natamba, su sahello ene.

I sire utê měnkawe matatapě su těntiro nitěntiron manga rasûl e, r. su pětatatamba, e r. su pangangem-

43 pang brood e, r. su pěkakaliomaneng e. * Ku pia katataku himombang su patiku taumata e; r. pia hale makada-

44 linau d. tanda lawo madiadin manga rasûl e. * Ku i sire patiku apan mangimang e měnkawe měkěkomolě, d.

45 měnkatewe mětětatamban patiku sabarang. * d. i. sire němpěbalu u winalaeng d. rarotong i sire e, ku nipěpa-

46 pahia su kebi, tinuhuewe pandungang u manga senkatau. * Ku kapetampunge matatape apan kalaello su kabah e, naung i sire man sembau, d. kakompenge brood su walen sire, i sire měnkawe měděndotong idopě e pia naung i

47 sire maluase d. matipang, * d. menkai mempededalo Mawu Ruata e, ku naung u senkawanuang e menkai mapia si sire. Ku apan kalaello Mawu e menkai manamban taumata nakiambang e su komolang i sire e.

FATSAL III.

I Petrus děduan Johannis e tangû kai mahunsaka solong

kabah e, masanggiden oras u kaliomaneng e, pukule 2 kasione. * Kuteu endai pia tau ese peose doken karariadineh ilĕentude solong kabah e; tau ene ipĕpĕllo apan kaļaĕllo su sasuĕkang u kabah isĕsĕba pintu maļenggihĕ

3 e, mědeau mědorong tatalentu su sumasûě su kabah e. * Tangû sarang i sie nakasilo si Petrus deduan Johannis e pia i redua taraie sumûe su kabah e, utê i sie nedo-4 rong gaghelli. * Enê i Petrus deduan Johannis e nempamanda si sie, r. i Petrus e nebera: Katingang si kandua 5 e! * Enê i sie menkate mamanda si redua e, katihou 6 'onggotang u manga apa. * I Petrus e utê nebera: Sa-

6 'onggotang u manga apa. * I Petrus e utê něbera: Salaka r. wulaeng e ia tala wue; apaewen ia pia e utê, taku ionggo si kau: Suralungu areng i Jesus Christus

7 tau Nâzareth e: pĕbuako ku daleng! * Ku i sie nĕhĕgo limaneh koaneng e apid'u napĕbangung i sie; enê laedeh

8 r. lensorangeh e ringangu natatoghase, * ku sarang tarai nebua e, i sie nakararisi d. nakaraleng, ku i sie tarai simûe dingang i redua e su kabah e, kadalenge r. ka-9 linsoe r. kadalone Mawu Ruata e. * Ku kalawou tau-

mata e nakasilo si sie rulinso d. mědědalo Mawu Ruata 10 e, * ku i sire nakakirala si sie, u kai i anu naun maiang

su pintun kabah malĕnggihĕ e mĕdĕdorong sidĕka, ku i sire napene u katataku d. mankewen dimalinau u halĕ nariadi si sie e.

11 Tangû, sarang i sie mĕnkate tananĕntang i Petrus dĕduan Johannis e, kaļawou taumata e mĕnkatewe nĕtampung su pia i sire tĕllu su gandaria isĕsĕba ganda-

12 rian Soleiman e, mankewen niralinaukang kahengang. *
Tangû i Petrus e sarang nakasilo, simimbang su kawanua
e: Manga ese u Israel! Kai madalingun ini e unû, arau
kawe unûe i kamene menkawe mamanda si kandua, alingkawe kahian kuat 'u watangeng, arau kahian katataku i
kandua su Mawu Ruata e i kandua nakakoa i sie naka-

13 raleng e? * Duatan Abraham d. i Izak d. i Jacob e, Ruatan iupung i kite e, napakawantug' u ĕllangeh i Jesus, nisarakang d. nipĕsunial' i kamene su tĕngon

14 Pilatus e, pia i sie neputuse u mamello i Sie. * Kai, i kamene e nesunial i Masusi r. Maadile e, r. naghelle,

15 u i kamene ipěllokang u tau tahapamate. * Datun pěbawiahě e utê pinaten kamene, i Sie ku niapěbiah' u Mawu Ruata wou taloaran taumata nate e, pěbawangungeh

16 kinasahidiang i kami e. * Ku ualingu pangangimang su arengeh e, arengeh e nakatoghase si anu endai sinka i kamene r. ikekasilon kamene; ku pangangimang si Sie e

nakaonggo u kapian-badang takurange si sie su 'kĕkakĕl-17 lâng u matan kamene kĕbi. * Ini utê, manga anausĕmbau! ia masinka, u kai ualin bĕga, i kamene nĕkoa kerene,

18 mësulungkewe manga tëmbonang i kamene e. * Mawu Ruata e utê kai napakasëhu kerene apan niulieh roken kadëllo e, niuli u mohong u kalawou nabi e, u Christuseh

19 e kai metatahang sunsara. * Tangû pempebaluin naung i kamene, ku pempetobate, tadeau kalawou rosan kamene e 'redaseng, medeau pia tempon pangangiloahe marenta

20 wou tengon Mawu Kasellahenge e, * ku i Sie rumoloh' u 21 Christus nitantu si kamene e, i Jesus e, * i Sie ku haruse iapakatana u Sorga e su ralungeh sarang tempon panganguli u patiku sabarang e, tempoe niuli u Mawu Ruata e, nipauli u mohong u manga nabineh susi roken

22 kangere-ngere e. * I Musa e něbera: Mawu Kasěllahenge, Ruatan kamene e, hědon mapě bangung u nabin kamene sěmbau bou taloaran manga anausěmbau i kamene e, měsulungu ia; i Sie harusě daringihang i kamene su patiku apae-

23 wen iweraneh si kamene e. * Ku sarung mariadi, u isai-saiewen ta medaringihe su nabi ene e, 'lelêng bou taloaran taumata senkawa-

24 nuâng e. * Masê patiku nabi e lai, roken bo'i Samuel d. apan nakatuhu si sie e, kakepal'ewen nempebera e,

25 malain němpěhabar u tempo ini e. * I kamene e ana u manga nabi e r. mamamusaka kědo nipěkakědon Mawu Ruata ringang u manga iupung i kite e, pia i Sie něhengetang si Abraham e: Dingangu suralungu hitenuh e patiku asal udunia e hědon kaa-

26 la mateng. * I kamene kakalomonângeh nipěndolohang u Mawu Ruata e ĕllangeh niapĕbangungeh e, niapangalamatĕ si kamene, niapangalamat' u pĕtatobat' i kamene wou karalaki u sĕmbau-sĕmbau.

FATSAL IV.

1 Pia i redua mebebera kerene su taumata e, ramahi manga imâm e r. tembonang u kabah e r. tau Sadduki

2 e, * pĕdu u i rĕdua manentiro kawanua e, r. mĕlĕha-3 barĕ suralung i Jesus e pĕbawangung u taumata nate e. *

Ku i sire němpěhěgo si rědua e, mase i rědua e nita-4 hunku sarang sěnkarioellone; u kai sen bawěllo. * Kai, lâwo, i sire apan nakaringihe bawera e, nakoa taumata mangimang; ku dekenang u manga ese e nidating u

manga lima hiwu.

Tangû nariadîe su sĕnkarioĕllone e, u manga tĕmbonang d. maghaghurang d. manga chatib i sire su 6 Jerûsalem e nĕmpĕtampung, * dingangkewen Annas, imâm-marange e, r. i Kâjafas, siren Johannis, i Alexander,

7 d. kakepalewen bou asal' u imâm-marange e. * Ku i sire napararisi i redua su taloarane, mase nakiwalo: Kai

8 kuate kereapa arau kai areng sude pinekoa i rua e? * Enê i Petrus neberâe, napeneen Roch Susi e: Manga

9 tembonang u kawanua e, r. manga maghaghurang! * kereu sahello ini i kandua e ipananesulang hale u kakanoa mapia, kinoa su taumata matedu, u mensang kai

10 apa nakapia si sie, * ute kenkasinka, kebi, d. taun Israel senkawanuâng e kasinka, u kai areng i Jesus Christus tau Nazareth, nikruis i kamene, nipapukon Mawu Ruata wou taloaran taumata nate e, u kai ualingu arengeh, tau endai e rudarisi badangeh mapia su 11 tengon kamene. * I Sie e kai watu kinadirin kamene.

měkakoa bale e, kuteu nakoa bawukune.

Ku kapapia e tawedie si sai waline; u sualungu langi e tawe lai areng baline, nionggo sutaloaran taumata e,

mědeau makaambang si kite.

Tangû, sarang i sire nakasilo kaloah' u naung i Petrus deduan Johannis e, r. nakaringihe, u i redua kai taumata ta endungeh lawo, d. kai taumata kawanua, utê i sire naralingu, r. i sire nakakirala si redua, u

14 naun dingang i Jesus e; * ku sarangbe tau napia e ikĕkasilon sire rudarisi su rĕduh' i rĕdua e, ute i sire
15 tawe nakaweran apa. * Masê, wou nangoro si rĕdua nia-

16 pasĕbang bou pĕkakomolang e, i sire nĕmpĕdarodato, *
ankûng: Kapuranengken kite, taumata ene? U mamben
nalahe su kĕbi apan mĕmpĕtĕtumana su Jerûsalem e, r.

tawe ikapĕsuniaļ' i kite, u mamben pia tanda maļahe 17 nariadin dĕdua e. * Kai, mĕdeaben tawe makeke limembo su taļoaran kawanua e, i kite mĕsĕdingko pia kakindoreeh,

18 u kuhae mebisaran areng ene su manga senkatau. * Ku i sire kimui si redua e, mase nempeseding si redua, u kumbahang mebisaran areng i Jesus e, arau manentiro

19 suraļungu areng ene, manilain kereapa. * Kai i Petrus deduan Johannis e simimbang si sire, ankûng: Pempetimbangko, mensang matuļide bue su tengon Mawu Ruata

20 e, rumaringihe si kamene limembon si Sie; * u si kami e tawe makoa, ta mebisaran apan kinasilo r. kinaringih' i kami e.

21 Kai i sire kai sauneng nangindore, mase namello i redua e ualing u kawanua e, sarangbe tawe nakahombang dalengeh mamahang si redua e; u kebi taumata e menkawe mempededalo Mawu Ruata e ualingu hale nariadi

22 e. * U tau kinariadiang u tanda kapapia wou tedu e kai sen limembon epau-pulo su taunge, kaghurangeh.

Sarangke nipello, i redua nakoa solong anun manga ringang i redua e, ku nempebeken patiku sabarang niweran manga tembonang u imam d. maghaghurang e

24 si rědua. * Enê, sarang nakaringihě, i sire měnkatewe něhenke u tingih'i sire sěnkapěbera su Mawu Ruata e ankûng: Mawu Kasěllahenge! i Kau někoa langi d. dunia

25 r. laude d. patiku apan su ralungeh e; * i Kau neberan mohong i Daud, ellanguh e ankûng: Kai un û e mem pegeganoha, tau kafir e? r. kawe unû e met et inenna 26 hale ta humpaeh, apan umate e? * Kalawou

26 haļķ ta humpaeh, apan umatķ e? * Kaļawou ratun dunia e nahundĕnta, r. manga tĕmbonang e nĕmpĕtampung, dumoka Mawu Ka-

27 sellahenge r. Christuseh e. * Mamben tengade nempetampung su soa ini, rimoka ellanguh susi i Jesus e, i Herodes d. i Pontius Pilatus dingang u manga tau

28 kafir d. apan umate Israel e, * mempekoae patiku sabarang apan tinantun limanuh r. karakinuh e roken

29 kaděllo, u iapakariadi. * Tangu îni, Mawû! tingangko su pangangindore i sire e, ku manga ĕllanguh e onggôtéko, měhabar u naung maļoahĕ kahĕngang baweranuh

30 e; * naung i kami e toghâsékon pananogorĕ limanuh ipangapia tedu, d. apakariadikon tanda r. hale maka-

31 daļinau uaļingu areng u ellanguh susi i Jesus e. * Kuteû, sarang i sire nasuen kaliomanenge, tampa pinekomolang i sire e kimio, ku i sire napene u roch susi kěbi, ku němpauli baweran Mawu Ruata e tawe takueh.

Kalawou taumata mangimang e utê menkatewe naung sembau d. himukude sembau; ku taweu sarang senkatau mauli naûn, u apan 'tetaghuanengeh e kai si sie, kaiso 33 patiku e menkatewe 'petetatambang i sire. * Ku menkai

makua-kuatě, manga Rasûl e měmpěsahidi pěbawangung u Mawu i Jesus e, ku měnkai pia nimet masěllahě su-

34 wowon sire patiku e. * U sembelain tawe taumata kasiang sutaloaran sire, u kakĕpalewen pia binalaeng arau walen sire, man nasue nempebalu, ku bawaeh'u winalu e

35 nientude, * nipello su pia laed u manga Rasûl e, ku 36 sembau-sembau e 'webalawuhang tuhuewe pandungeh. *

I Joseph, sineba u manga Rasûl e si Barnabas, mangaleneh, maeng itumpa, ana u hibore, tau Levi, wou

37 tahanusan Cyprus e, * něbalulain binalaengeh sěmbau, ku nangentud' u roite e, nipello su pia laed'u manga Rasûl e.

FATSAL V.

Piabe tau ese sembau, arengeh i Ananîas, deduan ka-2 wingeh i Sapphira, nempebalu binalaeng sembau, * kuteu i Ananias e kai nenggaing bawaeheh e, kawingeh masinka lai, ku nangentud' u sengga, pinello su pia laed'u

3 manga Rasûl e. * Kai i Petrus e něbera: Ananias! kai unûe setang e něloho naunguh e, hakiu i kau někonti

4 su Roch Susi e, ku nënggaing bawaehë entana e? * Kereu nipaedang, balinewe natana si kau, naûn, d. sarangbe winalu, baline lai su kawasanuh, naûn? Kai unûe i kau někarakin kakanoa ene su ralungunaunguh? I kau walinewe nekonti su taumata, kaiso kai nekonti 5 su Mawu Ruata e. * Kuteû, sarang i Ananias naka-

ringihë bawera ene, i sie nalengge, ku naminsulë singo-

ngoneh; enê pia taku masaria himombang su kĕbi apan 6 nakaringihĕ e. * Manga umbaseng e utê nempĕbua ku nĕmpĕhĕmbung si sie, masê i sie nisĕbang i sire, ku

7 nilĕbing. * Kuteu nariadîe samurin mângawe tĕllun kaorasĕ, u kawingeh e ĕndai nasûĕ, bĕgawen apan nariadi

8 e. * Enê i Petrus e simimbang si sie: Pauliko si sia: endai e, kalawoeh, wawaehë entana winalu i rua e? 9 Kuteu i sie nëbera: Ore, ene, kalawoeh. * Enê i Petrus nëberae si sie: Kai unûe i rua nëgaghighilë manaluka Roch u Mawu e? Kakëlla, laed' i sire nëmpëlëbing ka-

10 winguh e sen su tukadě, ku i sire mělintu i kau. *
Kuteu i sie měnkatewe načnsa su těngon laedeh e, ku
naminsul'u singongoneh. Sarang manga umbaseng e něnkasûě, i sire nakahombang si sie nate; tangû i sie nilintu

11 i sire, ku nilebing su reduh' u kawingeh e. * Enê pia katataku masaria himombang su djamaatewe sembau e,

r. su kěbi apan nakaringihě e.

12 Měnkai lawo utê, tanda r. halĕ makadalinau madiadin liman manga Rasûl e sutaloaran kawanua e. Ku i sire měnkai měmpětětampung senkapětampung su gandarian

13 Soleiman e; * arawe i sire waline e utê taweu wahani

14 tumamba si sire; kawanua e utê rudalingara si sire. *
Ku manken kakalawoe matamba, taumata mangimang e,
15 menkai pesenggapang, ese d. wawine. * hakiu matatedu

e ilĕentudĕ su taloaran soa, ipĕpĕllo su kama r. su kantilĕ, mĕdeau kamageng i Petrus e marĕnta, ute kadiongen

16 kënkauneh mapahesë su sënkatau wo' i sire. * Taumata lai lawo bou apan soa mangëliku e nasue nahundënta solong Jerûsalem e, nëmpangëntud'u masasaki d. taumata 'wëbantiang u roch kotorë; ku i sire nasue napa.

17 Kuteu imâm-marange e r. apan dingangeh tau Sadduki 18 e, kai nempebua, napeneen panananoi, * ku nempehego manga Rasûl e, mase nempanahunku i sire su tahunku

19 u tau lawo e. * Kai, su hebi e pia melaikat u Mawu Kasellahenge nanope laheping u tahunku e, ku napase-

20 bang i sire, mase něbera: * Dako pěmpědarisi su ralung u kabah e, ku pěmpauli u kalawou waweran pěbawiahě 21 e su taumata lawo e! * Enê sarang nakaringihě bawera

Digitized by Google

ene, tangû i sire sarang sen kaĕllônge utê nĕnkakoa solong kabah e, ku nempanentiro. Imâm-marange e r. taumata apan tutuhu si sie e utê němpětampung, ku napěkomol' u kalawou melahukung e r. maghaghurang u ana i Israel 22 e kĕbi. mase rimolohĕ nakiala i sire wou tahunku e. * Kai, sĕnkarĕnta su tahunku e, manga ĕllang e tawe nakahombang si sire. Tangû, i sire nempebali, ku nem-23 pěhabarě ankûng: * Senkahombang i kami e tahunku e malahepingbe mapia-pia, r. apan lukade e rudarisibe su apan tukade e; kai, sarang tinope, pintu e, i kami tawe 24 nakahombang sarang senkatau su ralungeh. * Enê, sarang imâm-marange e, r. tembonang u kabah e r. manga imâm-labo e nakaringihĕ bawera ene, i sire tawe nakarea 25 hengang i sire, mensang makoae kereapa. * Kuteu piae senkatau rimenta nauli: Kakella, manga ese tinahon kamene su tahunku e kai rudarisi su ralung u kabah e, 26 ku mempanentiro kawanua e. * Enê tembonang u kabah e měnkatewe taraj dingang u manga ěllang e, ku němpangala si sire, kai masikome wue měkoa si sire. u i 27 sire mataku u kawanua e, madirin dalumadeng u watu. * Tangû, sarâenten bou niala, i sire niapetengon komolang 28 e. ku imâm-marange e nakiwalo si sire, * ankûng: I kami e naunbe něsěding kahengang si kamene, u kumbahang manentiro suralungu areng ene, kuteu kakella, soan Jerûsalem e nipapene u tentiron kamene, r. i kamene kai mapulu maparentan dahan tau ene su tembo 29 i kami e. * Kai i Petrus d. manga Rasûl e simimbang unkûng: Taumata e kai harusĕ mahimang su Mawu 30 Ruata e limembo wou su taumata. * Duatan manga iupung i kite e namuko si Jesus nipapaten kamene, 31 nigaghantong su kalu kruis. * I Sie niapakarange u Mawu Ruata e su koanengeh, niapakariadi Ratu r. Mangangambang, medeau makaonggo petatobate d. ampung u 32 rosa si Israel e. * Ku i kami e sahidineh, sahidin kalawou sabarang ene, dingangkewen Roch Susi e, Roch nilaonggo u Mawu Ruata si sai-sain mahimang si Sie. Sarang i sire nakaringihe bawera ene, i sire 33 34 měnkatewe něpulun pědu, ku něputusě mapakaten sire. *

Kai, pia sĕnkatau wou komolang e nĕbua, tau Farisi, arengeh i Gamaliel, tau pandita u torate e, taumata su adat' u senkawanuang e, ku i sie neparenta nakisebang 35 u manga Rasûl e maligha. * Masê i sie nĕbera si sire: Manga ese Israel! pakapia wue, mensang âpa 'koateng 36 i kamene su taumata ene. * U tawe nadarengu, pia i Theudas něbua, mauli, u i sie apa masěllahě; ku i sie tinolêng u ese mângawe ĕpau hasu su kataune; kai i sie pinate, r. kĕbi apan tutole si sie e nakaliaesĕ ku nata-37 dise. * Samurin sie pia i Judas tau Galilea e nebua, su tempon pendarole e, ku nakaiwoge taumata sengopehang, niapatole si sie; i sie malain nawinasa, r. patiku apan 38 měmpědědaringihě si sie e, nasaliawuhě. * Tangu îni ia měběbera si kamene: pělloe, taumata wawa e, walâe pěkakoa i sire; u kereu karaki arau munara ene e wou 39 ralung u taumata, ute hedowen maghoghahe; * kai, kereu kawe wou ralung u Mawu Ruata, ute i kamene tawe makaghoghahë; 'kapiawe manga ikahombang, u i 40 kamene kai rudoka lai su Mawu Ruata e. * Enê i sire rimaringihĕ si sie; ku sarang i sire wou kinuiang ku nigheserang, i sire nëmpësëding si sire mëbera suralungu 41 areng i Jesus e, mase woue' naparaleng i sire. * Tangû i sire menkai maluase dimaleng bou tengon raad e, watuu nienna mustahak metatahang pelahinakang baug' 42 u areng ene; * ku i sire tawe nangedo nanentiro apan kalaello, su kabah r. su wale r. nehabare habar i Jesus Christus makaluasĕ e.

FATSAL VI.

1 Su tempo ene tangû, sarang dekenang u muritë e man kakakëpale, tau Jehudi mëmpëbëbera weran Junani e kai nanëta simugalë su tau Ibrani e, puhineng u mawawalun sire wawine e tawe 'tatahëndungang su pamamalawuhë 2 apan ëllo-ëllo e. * Enê i sire mapulo-dua e nakirea u kalawou muritë e solong anun sire, ku nëmpëbera: Su pëndang i kami e walinewe mapia, i kami mamalan 3 baweran Mawu Ruata e, ku mësëmpi halë u meda e. *

Tangû, manga anausembau! i kamene pempamilekon pitun katau wou taloaran kamene, ese 'sesahidiang u i sire mapia, ese napene u roch d. kapande, medeau 4 iapesempi i kite hale ene. * I kami e utê matana tatape 5 su pekakaliomaneng e r. su petatahamawu wawera e. * Enê, wawera ene e mapia, su pendang u taumata senkomolang e; ku i sire nempamile si Stêphanus, ese napene u imang d. napene u roch susi, masewuhu si Philîppus, si Prôchorus, si Nicânor, si Timon, si Pârmenas, d. si Nicolâus, tau Antiochia naun dimaheku agaman 6 Jehudi e. * I sire ene nientude su tengon manga Rasûl e; tangû manga Rasûl e nempekaliomaneng d. nempamello u liman sire su tembo i sire. * Baweran Mawu Ruata e utê mankewen timuwo, dekenang u murite e nakepale tasihinge su Jerûsalem e, r. makepa-kepale manga inâm e nempahimang su pangangimang e.

8 I Stêphanus e tangû, napeneen nimet d. kuate, nekoa hale makadalinau d. tanda masasellahe su taloaran ka9 wanua e. * Enê piae taun synagoge iseseba synagogen Niliwire e r. synagogen tau Cyrene, r. tau Alexandria, r. synagogen tau wou wanuan Cilîcia r. Azia e, nem-

10 pĕbua nĕdarendeh' i Stêphanus e, * kuteu tawe nakaroka 11 kapande r. roch ipĕbĕberaneh e. * Enê i sire nĕmpangasage manga ese pirankatau, niapĕbera u: I kami nakaringihĕ si sie nĕbera wawera ipĕlĕhodatĕ si Musa r. su

12 Mawu Ruata e; * woue' i sire napěgolang u kawanua e r. maghaghurang e r. manga pandita u toratě e, masê němpětingga si sie, ku němpěhiud'i sie solong těngon

13 komolang u mělahukung e, * ku napěbua u sahidi-konti, niapěbera unkûng: Tau ěndaj e tawe mangangědo mě-

14 beran bawera iredoka tampa susi e r. torate e; * u i kami e nakaringihe si sie nebera, u i Jesus, tau Nazareth e, hedon menggoghahe tampa ini e, r. mamalui tundun

15 kite nisarakang i Musa e. * Enê, mempamandâe si sie, kebi apan menkaiang su raad e, i sire nakasilôe ghatineh menkai mesulung u ghatin melaikat.

FATSAL VII.

Tangû imâm-marange e nĕberâe: Kerene, kalawou 2 sabarang ene? * I sie utê nĕbera: Manga ese anausĕmbaû d. manga amâng! pempedaringiheko! Duatan kawantuge e netenkasilo si upung i kite i Abraham e, pia i sie naun su Mesopotâmia, pia i sie ren tanebe-3 banua su Haran e, * ku něbera si sie: Paněntangko wanuanuh e r. kalipohonuh e, ku kakoa solong banua 4 hĕdon Taku itĕntiro si kau e. * Tangû i sie mĕnkatewe nanentang banuan tau Chaldêa e, ku netumana su Haran. Bou wanua ene i sie niapangaling u Mawu Ruata e, samurin kakaten amangeh e, solong banua ini, ikeka-5 tanakeng i kamene e. * Ku i Sie tawe nangonggo u pusaka si sie su wanua ini, lingun kere manga takapeng u laedě kasarianeh kai tala, kaiso i Sie někědo, u hědon ipakitaghuaneng si sie r. su hiteneh samurin sie, sem-6 bâliu i sie tawe anaeh. * Kaî, Mawu Ruata e nebera kereini, nebera, u hentoneh e kai makoa tumatambawanua su wanuan taa waline, ku kai 'tahuĕllangeng d. 7 'ralakitang i sire, epau hasu su taunge, karengueh. * Ku umate 'tahamawuang i sire e Taku ihukung, ankûng u Mawu Ruata e, mase woue' i sire sumebang, ku mempetahamawu si Sia su tampa 8 ini. * Ku i Sie nangonggo pěkakědon pananunatě e si sie; enê i sie nĕhitêen Isaak e, ku nanunatĕ si sie su k'ualun elloneh; i Isaak e nehite si Jakob, i Jakob e 9 něhite si upung i kite mapulo-dua e. * Manga iupung ene utê nempebalu i Joseph e solong entanan Mitsir e, 10 suwuu mananoin sie; * Mawu Ruata e utê ringangben sie, ku nělěso i sie wou kalawou susaneh, r. nangonggo u nimete d. kapande si sie su tengon Pharao (ratun tau Mitsir e) hakiu i sie niruieh mepaparenta wanuan Mitsir 11 e r. sĕnaung baleneh e. * Kuteu kai pia kalahutung matedu himombang su entanan Mitsir d. su entanan Kanaan e; kasasusa e mamben masaria, ku manga iupung 12 i kite e tawe nakahombang laidope. * Kai, sarangbe i Jakob e nakaringihë, u su entanan Mitsir e piabe emme,

tangû i sie rimoloh' u manga iupung i kite e humotong 13 u suleneh. * Su karuasuleneh tangû i Joseph e kinakiralan manga tuhangeh e, ku i Pharao e nasinka u

14 asaļ' i Joseph e. * I Joseph e utê rimolohe nakiaļa si amangeh i Jakob e ringangkewen anausembaueh senka-

15 lipoho e, i sire pitunpulo-lima su kataune. * Tangû i Jakob e tanae solong Mitsir e, ku i sie nate, kerenelai

16 manga iupung i kite e, * ku i sire nialing solong Sichem, ku pinello su pananampakeng binelliang i Abraham, binelliang u salaka, su manga ana i Hemor, i amang i Sichem e.

17 Sarangke kakasanggide, tempon kĕdo, nikĕdon Mawu Ruata si Abraham e, utê umatĕ sĕnkahĕntóng ene mankelain

18 kakasariane, ku nakepale su entanan Mitsir e, * sarang pia datu sembau, began Joseph e naûn, naratu su Mit-

19 sir e. * I sie ene měnkai maakale měkoa su asal' i kite e, r. někoa dalaki si sire, nanihasa manga iupung i

20 kite e niapendemme u ana i sire, tadeau tawe mebiahe. *
Su tempo ene i Musa pinahana, ku i sie netatahino su
matan Mawu Ruata e; i sie nilahiking tellu wulang su

21 walen amangeh; * sarang nilintu pinello utê, i sie ni-22 puru u ahus' i Pharao wawine e, ku nihiking anaeh. * Ku i Musa e tinentirong u patiku kapanden tau Mitsir e, ku menkai makawasa su waweraneh r. su munaraneh.

23 Kuteû, sarâeng umureh nidating u ĕpaupulo su taunge, tangû kai pia kapulu mĕtiwo manga anausembaueh, tau

24 Israel e, rimenta su naungeh. * Enê sarang nakasilo pia sembau dedalakitang, i sie menkatewe timatawang, ku namalise, nengganti tau niwantiang e; i sie namate tau

25 Mitsir e. * Katihoeh, manga anausembaueh e makahengang, u Mawu Ruata e meliun limaneh si sire; kai

26 i sire tawe nakaenna. * Tangû su senkarioellone i sie netenkatode si sire, pia i sire mebebulo, ku i sie naneho si sire, kaberane: I kamene e kai ese anausembau: unûe

27 wue i kamene lawo měkěkakoa dalai? * Kaî, sembau měděndariha ringangeh-taumata e kai nanulud' i sie, r. něbera: I sai něndui i kau niapakariadi těmbonang d.

28 hukung i kami? * I kau kai manga mamate si sia, kere

19

29 i kau namate tau Mitsir e kahĕbi? * Su pĕbaweraneh kerene i Musa e timalang, ku nakoa tumatamba-wanua su ĕntanan Midian e, suapan i sie nĕhiten ana ese darua.

30 Kuteû, naliun ĕpaupulo su taunge, pia melaikat nĕtĕnkasilo si sie su ralung u henan gahundung u wu-

31 lanta rudelli, su kehun bulud' u Sînai e. * Sarang nakasilo, i Musa naralingun kasasilo ene; kuteu sarang tamai

32 někakělla, kai pia tingih' u Mawu e kinaringihě, ankúng: *
Ia e kai Ruatan manga iamanguh e, Ruatan
Abraham sire těllun Isak d. i Jakob e. Enê i

33 Musa e nanětae kimende, ku natakue kimakělla. * Boue' Mawu e něhengetang si sie: Lukako, sasapatu laeduh e, u tampa dědarisikanguh e kai ěn-

34 tana susi! * Ia nakasilo wue pekakoa dalaki su kawanuaku su Mitsir e, r. Ia nakaringihebe laogho i sire, ku Ia naennae meliun sire; tangû woete! Ia kai rumoloh' i kau solong

35 Mitsir. * I Musa ene, naun nipĕsunial' i sire, waweraneh: I sai nĕndui i kau nikoa tĕmbonang d. mĕlahukung i kami? i sie niroloh' u Mawu Ruata e niapakariadi tĕmbonang d. mĕlalĕso, nipakiroloh' u melaikat nĕtĕnkasilo

36 si sie su ghahundung u wulanta e. * I sie nangaha i sire niapasebang bou entanan Mitsir e, kakoae hale makadalinau d. tanda su wanuan Mitsir e, r. su laude

37 Mahamu e, r. su këhu-mahuënne e, ëpaupulon taung. *
I sie e i Musa nëbera su manga ana i İsrael e: Mawu
Ruata e mapëbangung u nabin kamene wou
taloaran manga anausëmbau i kamene e, më-

38 sulungu ia. * I sie naûn, tau mededingang u melaikat e su taloaran komolang u taumata su kehu e, ku mebebisaran Sie su wulud u Sinai e, r. mebebisaran manga iupung i kite e; kai naun i sie nakatarima bawera

39 wiahe pakionggo si kite e, * kuteu tawe pinahimangeng u manga iupung i kite e, kaiso i sire kai nempanulud' i sie, r. kawe nempebihun naung i sire solong Mitsir

40 e, * ku němpěbera si Aâron e u: I kami koateko ruatan kami iaparaleng su těngon kami; u i Musa e, i anu nangaha i kami, niapasěbang bou ěntanan Mitsir e, wěgâe

41 měnsang někapura, i sie. * Enê, i sire němpěkoaen ana u sapi, su tempo ene, ku němpangěntud u sasěmba su

42 berhala ene, ku limuas' u munaran liman sire e. * Tangû Mawu Ruata e timatalikude si sire, ku namello i sire, niapetahamawu wuntuang u langi e, kereewe mabawohe su buke u manga nabi e: Nempangentudeben sasemba ipepoto d. laonggo si Sia, i kamene, epaupulon taung su kehu-mahuenne e, ralohon

43 balen Israel? * I kamene kawe nempetatimbang tentan Moloch e, r. wituing u ruata i Remphan e, tuladang kinoa i kamene medeau 'pesubang i kamene. Tangû Ia mangaling i kamene solong Babel, solong sembekaneh

pâi e.

44 Manga iupung i kite e pia tentan sasahidi e su kĕhumahuĕnne e naûn, kereewe nioron Sie mĕbĕbisaran Musa

45 e, u pakikoa tuhu tatuladang kinasiloneh e. * Ku tenta ene winawalain siren iupung i kite d. i Josua e solong banua 'tetaghuaneng u tau kafir e, tau kafir nitokol' u Mawu Ruata wou tengon manga iupung i kite e, ku

46 měnkatewe sarang tempon Daud e. * I Daud e nakahombang nimet su těngon Mawu Ruata e, ku nědorong u ren botonge makahombang katatanakeng u Ruatan

47 Jakob e; * kai, hëdowen i Soleiman nakakoa baleneh. * 48 Mawu Karangetange e utê walinewe matana su ralung u

49 apa kinoa u lima, kere waweran nabi e u: * Langi e kai kalaianengku, r. dunia e kai tatahidang u laedeku. Ia 'koatengben kamene waleku kereapa, ankûng u Mawu Kasellaheng e, arau sude 50 wue, tampa ipangirulêngku e? * Baline li-

maku, nĕkoa tamai patiku e?

I kamene taumata poloheh matetoge d. naungeh r. tulineh tanisunate! i kamene menkai rudoka Roch Susi e sidutu, mesulungu manga iupung i kamene, kerenelai 52 i kamene! * I sai wue, manga nabi e, ta niralakitang

u manga iupung i kamene e? I sire nëmpamate si sire nëmpëhabarë doken kadëllo rarëntan Maadilë e, i Maadile 53 i kamêne nakoa mëtatulaneh r. mamamateneh; * i kamene nakatarima toratě e tinuhu su parentan melaikatě ô, kuteu

tawe nempesempi torate ene!

Tangû sarang nakaringihe ene, i sire mankewen nepedu su ralung u naung i sire, hakiu nekakarerong 55 isin sire si sie. * I sie utê, napeneen roch susi, menkate rudalingara solong langi e, ku nakasilo kawantug' u

Mawu Ruata e, r. nakasilo si Jesus e, rudarisi su ko-56 aneng u Mawu Ruata e. * Ku i sie nebera: Kakella, kalawou Sorga e kakellangku matatope, r. Ana u taumata e taku 'kekasilo rudarisi su koaneng u Mawu Ruata e!

57 * Kai i sire kai nempebansag' u tingihe maiha, d. nempanensing tulin sire, woue' timembo senkatembo si 58 sie, * ku nempanulud' i sie solong likud' u soa e, mase

8 sie, * ku nempanulud' i sie solong likud' u soa e, mase nempangentung u watu si sie. Pakeang i sire nilua e utê pinello u manga sahidi e su pia laed' u umbaseng

59 sembau arengeh i Sâulus. * Tangû i sire nempamatêen batu si Stêphanus e, i sie kakaliomanenge ankûng: Mawu

60 Jesus! tarimako, rochku e! * Masê i sie tanae namulangeng, ku někuin tingihě maiha: Mawu! abe tahěn-

61 dûngé, rosan sire ini! Bou něbera kerene, i sie natiki. *
I Saulus e utê limuas' u i sire namate si sie.

FATSAL VIII.

Su tempo ene tangû piae pananumbiagĕ masaria himombang su djamaat su Jerûsalem e; ku i sire nasue nakaliaesĕ su wanuan Judea r. Samaria e; tumbaewen

2 manga Rasûl e tawe nasaliawuhĕ. * I Stêphanus e utê pia tau mataku u Mawu Ruata e nĕmpĕlĕbing si sie,

3 pia pananode i sire kasasusa masaria. * 1 Saulus e utê menkawe megenggoghahe djamaate e, kadangenge su wale e, r. kapehiude ese d. wawine, isesarakang ipakitahunku.

I sire apan nakaliaese e utê limuhu wanua e, 5 ku nempehabare baweran İndjil e. * I Philippus e tangû

rimesung solong soan Samâria sembau ku nehabar u S Christus a si sira * Enâ taumata lawo a nempesempi

6 Christus e si sire. * Enê taumata lawo e nempesempi senkapesempi su apan iweberan Philippus e, sarang

7 nakaringihĕ d. nakasilo kalawou tanda ikĕkoatengeh e. * U lawo, taumata pia roch' i sire kotore e, sinebangeng u roch ene, kapěkia u tingihě maiha, d. makěpalě, taumata wadang i sire natetoge e, r. taumata peose e 8 napia. * Ku pia daļuase masaria su soa ene.

Kalomonan ene utê kai pia tau ese sembau, arengeh i Simon, měkěkoa halě u tahapamaliku-mata, su soa ene, ku měnkate makadalinau taun Samâria e, makiennâe u

10 i sie kai manga apa masellahe; * ku kebi, bou raridi sarang matatellang e, menkatewe mempetetimbalong si sie, kaberane: I sie kai kawasan Mawu Ruata e, iseseba

11 kuatě masěllahě e! * Ku i sire měnkate měmpětětimbalong si sie, watuu i sie sen marengu mapebebengang u naung

12 i sire kareau kalawou koa u waliku-mata ikĕkoaeh e. * Kai, sarang i sire nangimang si Philippus melehabar' u indjil u kararatuang u Mawu Ruata e r. areng i Jesus

13 Christus e, i sire nakisahani, ese d. wawine. * Ku i Simon e nangimang lai, ku nisahani, ku menkai ringang i Philippus e, ku menkate rudalinau makasilo tanda r. iha masasaria madiadi e.

14 Manga Rasûl su Jerûsalem e utê, sarâenten nakaringihĕ u taun Samâria e rimae baweran Mawu Ruata e, rimoloh'

15 i Petrus deduan Johannis e solong anun sire, * ku i redua ene, sarâeng sen narenta, nekaliomaneng baug' i

16 sire, medeau makatarima Roch Susi e. * U i Sie kai wodan tanatentung si sire e manilain sarang senkatau, kaiso i sire tumbaewen nisahani su areng u Mawu i Jesus

17 e kětá. * Tangû i rědua e němpaměllo u paled' i rědua e si sire, enê i sire nakatarima Roch Susi e.

18 Kuteû sarâeng i Simon e nakasilo, u pamamello u liman manga Rasûl e kai makaonggo Roch Susi e, tangû

19 i sie rimentan doite su anun dedua e, * ku nebera: Ia onggotékolaîn kawasa ene, mĕdeau isaiewen taku 'pa-

20 mělông u limaku e, makatarima Roch Susi e. * Kai i Petrus e nebera si sie: Kawinasa ringanguh e, salakanuh e! puhinengu i kau kawe nangenna, u laonggo u Mawu

21 Ruata e kai ikekaala u roite. * I kau tawe bahageang arau wuauh, su halĕ ini e; u naunguh e walinewe ma22 tulidě su těngon Mawu Ruata e. * Tangû pětobatě, pamalan karalakiuh ene, ku pěkaliomaneng su Mawu e, u

23 mensang hingid' u naunguh ene e remben 'ampungang; * u ia makasilo, u i kau e kai su ralung u pedu mapai,

24 d. měnkatewe nalawung u kararalaki. * Enê i Simon e simimbang, ankûng: I ruako pěkaliomaneng baug' u ia su Mawu e, madiringu ia 'kahombangeng u kalawou apan niweran dua e.

I rědua e utê, wọu nangonggọ u sasahidi su waweran Mawu e, r. wọeten něhabar'u waweran Mawu e, němpěsule solong Jerûsalem e, apid'u mauli u Indjil e su

soan Samâria makĕpalĕ.

26 Tangû pia melaikat u Mawu e nĕbera si Philippus e, ankûng: Pĕbuako, ku dalengko solong sĕmbĕkan Timuhĕ e, pĕbatu daleng madĕsung bou Jerûsalem solong Gasa

27 e, daleng masuhepe e! * Enê i sie nĕbua ku dimaleng. Kuteu kakĕlla, kai pia tau Ethiôpia sĕmbau, pankateh wĕbato- su- wale, wĕbaton Kandace, wokin taun Ethiôpia e, mananahimata kalawou arĕtaeh e, wou nakoa

28 solong Jerûsalem někaliomaneng sene, * tangû i sie mapulee solong banuaneh maiang su karetaneh, ku měbě-

29 basa nabi Jesaja e. * Enê Roch e něberâe si Philippus

30 e: Rako pedingang kareta wawa e! * Tangû i Philippus e menkatewe tanae dimingang, kuteu nakaringihe si sie mebebasa nabi Jesaja e, ku nebera: I kau makaennawe

31 ĕndai iwĕbasanuh e? * Kuteu i sie nĕbera: Makaĕnnawe kereapa, kereu taweu taumata mananĕntiro? Ku i sie nĕdorong si Philippus niapasake ku niapakaiang su rĕ-

32 duheh. * Bawalon binohe iwebasaneh utê kaî: I sie niaha kere domba solong pamamotokang, d. kereewe ana u domba menkawe ta tingiheh su tengon tau mangulu e, kerene i Sie tawe

33 mělahenge u mohongeh. * Su ralungu kasasanaeh hukumangeh e niala, ku isai wue měběken asaleh? U pěbawiaheh e kai iala bou wowondunia e.

Tangû wĕbato e simimbang si Philippus e, ankûng: Ia mĕdĕdorong si kau: kai mĕbĕbisaran sai,

nabi e, měběbera kerene? I sie maanun batangeng arau 35 maanun tau waline? * Enê i Philippus e něhengee mo-

36 hongeh, ku naněta u winohe ene, nauli i Jesus e. *
Tangû, mahundalengke kerene, i sire nihumpau ake
sěmbau. Enê wěbato e něbera: Kakělla, ěndai pia ake!

37 apa wue makasahaghe si sia makiurung e? * Tangû i Philippus e nëbera: Kereu i kau mangimang u kaguwau naunguh, ute wotonge wue. Enê i sie simimbang ankûng: Ia mangimang, u i Jesus Christus e kai Ahus' u Mawu

38 Ruata e. * Tangû i sie napaĕdung u kareta e, ku i rĕdua tanae solong ake e, i Philippus d. wĕbato e, ku 39 i sie nangurung i sie. * Kuteu sarang i rĕdua ĕndai

nasengkang bou ake e, i Philippus e kai nisapua u Roch u Mawu e wou ene, ku sen takinasilon běbato e Tangû 40 i sie sau něbatu dalengeh e ringangu raluasě. * I Philippus e utê kinaěbakeng su Azôtus, ku dimaleng naměpidě apan soa e, kapěhabare Indjil e, sarang i sie na-

humpa su Cesarêa.

FATSAL IX.

1 Saulus e utê, man bodan susimbuh' u pangangindore d. kapulu mamate manga murit' u Mawu e, nakoa solong

2 anun imâm-marange e, * ku naghĕlle suratĕ su apan synagoge su Damascus e, tadeau, kereu piau ikahombangeh tutuhu tĕntiro ene, ute i sire, walâewe ese arau wawine,

3 ramahi iĕntudeh malahapusĕ solong Jerûsalem e. * Kuteu sarâeng i sie su-ralengke, tangu nariadîe, sarang i sie nasanggiden Damascus e, u senkianu pia tualagĕ bou

4 langi e natuahe si sie; * tangû sarang i sie nasumage su entana, i sie nakaringihe tingihe nebera si sie: Saul!

5 Saul! kai unûe i kau mamamatu si sia? * Enê i sie nĕberâe: I sai i kau, Mawu? Kuteu i Sie nĕbera: Ia kai i Jesus bĕbawatukanguh e. Makĕti bue si kau, mama-

6 kelĕ sasusu e. * Kakendene r. mankewen nataku, i sie nĕbera: Kapulunuh, ia kai mĕkapû', Mawu? Kuteu Mawu e nĕhengetang si sie: Pĕbua ku kakoa solong soa e, tangû

7 i kau hedon paulikang mensang iapekekapura. * Manga

ese mahundaleng dingangeh e utê mankewen dimalinau, 8 makadingihebe tingihe, kai tawe makasasilo taumata. * Enê i Saulus e nĕbua bou entana e, kuteu sarang nĕhenge mataneh e, i sie tawe nakasilo sarang kadidi. Enê i sie niumpaed' i sire su limaneh, ku nitata solong Damascus 9 e. * Enê i sie těllu ěllo tawe nakasilo, ku i sie tawe

kimâng d. tawe nanginung.

Su Damascus e tangû pia murite sembau, naûn, arengeh i Ananias. Kuteu Mawu e nehengetang si sie su papasasilo sembau, ankûng: Ananias! enê i sie nebera:

11 Kakĕlla, ĕndaung ia, Mawu! * Enê Mawu e nĕhengetang si sie: Pebuako, ku kakoako solong straat iseseba soa matulide e, ku pakiwalon tau arengeh i Saulus, tau Tarsus, su walen Judas; u kakella, i sie mekekalio-

12 maneng, * ku i sie nakasilo su kasasilo sembau, u pia tau ese sembau, arengeh i Ananias, endai simûe, ku

13 naměllo u limaneh si sie, mědeau i sie makasilo. * Kuteu i Ananias e simimbang: Mawu! ia nakaringihe su lâwo bou taumata ene, kereapan kalawou ralaki kinoaeh su

14 masasusinuh su Jerûsalem e, * r. kereapan i sie pia kawasa sini wou manga tembonang u imâm e, mehapuse

15 kĕbi apan mĕkĕkui arenguh e. * Kai Mawu e nĕhengetang si sie: Dako tamai, u i sie kai tatahông Taku pinile iapebawa arengku su tengon kafir d. mararatu r.

16 su tengon hiten Israel e; * u i sie Taku iapasilo kalawou 17 susa harusĕ ipĕtatahangeh waug' u arengku e. * Tangû i Ananias e tamai, ku narangeng su wale e, ku namello u limaneh ruan beka e su temboeh, kaberane: Saûl! anausembaû! Mawu e, i Jesus netenkasilo si kau su raralengang dědamahianguh e, rimoloh' u ia, mědeau i

18 kau makasilo, r. mělohon Roch Susi e. * Enê měnkatewe pia apa kere ona nalahondose bou mataneh e, ku i sie

19 nakasilo. * Tangû i sie něbua, ku niurung, * ku sarang bou kimâng, i sie natoghasĕ.

I sie natana pira ello su anun manga murite 20 su Damascus e, * ku doken bou tetae i sie nehabare su ralung u apan synagoge e, u i Jesus e kai Ahus' u

21 Mawu Ruata e. * Ku kebi apan nakaringihe e rimalinau,

kụ němpěbera: Baline i sie, naun maminasa su Jerûsalem e apan měkěkui areng ene, r. riměnta solong ini, mědeau mangěntud' i sire malahapusě solong anun manga 22 těmbonang u imâm e? * I Saulus e utê sauneng nakuatě, ku napakamean tau Jehudi měmpětětumana su Damascus e, mapasilôe malahe, u i Jesus e kai ten Christus e.

23 Naļiun sentempo, manga tau Jehudi e nempēda-24 rodato mamate si sie; * kai ghighil' i sire e kinasinkateng i Saulus e. Lingung pasellangeng u soa e 'lēhapang i 25 sire ello hēbi, tadeau i sire makapamate si sie. * Kai manga muritē e nempamaringang i sie su sehēbi, ku nempanguluh' i sie wou tatenda u soa e, maiang su raļung

u karandjang.

Narenta su Jerûsalem, i sie nedea tumamba su manga murite e, i sire utê mataku i sie kebi, batuu tawe manga ngangimang, u i sie semben murite. * I Barnabas utê nesempi i sie ku nangentud' i sie solong anun manga Rasûl e, r. nebeke si sire, kereapan i sie nakasilo Mawu e su raralengang, mase u i Sie nehengetang si sie, r. kereapan i sie nanentiron naung ta takueh suralungu 28 areng i Jesus, su Damascus e. * Tangû i sie menkatewe mesesasûe d. mesesasebang dingang i sire su Jerûsalem e, ku nanentiron naung maloahe suralungu areng u Mawu

29 e. * I sie něbisara r. nědarendehělaîn manga tau Jehudi 30 junani e; kai i sire kai nědea mamate si sie. * Kaihô ene kinasingkateng u manga anausěmbau sahani e, ku i sire němpangěntud' i sie solong Cesarea, mase rimoloh' i sie solong Tarsus.

Jjamaatě e utê měnkai pia pědarame su kaguwau Judêa r. Galilêa r. Samâria, ku mankewen susombo, d. měnkawe rudaleng su katataku u Mawu e, r. man-

kewen kakasariane kahian pananasan Roch Susi e.

32 Tangû nariadîe, pia i Petrus luluhu apan soa e, u i sie 33 narênta lai su anun masasusi su Lydda e. * Kuteu i sie nakahombang sene tau ese sembau arengeh i Enêas, tau sen ualun taung karengueh menkai rudoloka, u awaeh

34 sembau e menkatewe nipatene. * Enê i Petrus e nebera si sie: Eneâs! i Jesus, Christus e, mapakapian kau. Pe-

buako, ku pangatore katatikilanguh e! Enê i sie men-35 katewe nebangung. * Tangû kebi apan metetumana su Lydda r. su wanuan Saron e nakasilo si sie, ku i sire nempetobate solong anun Mawu e.

Su Joppe e tangû pia muritĕ bawine sĕmbau arengeh i Tabitha, maeng itumpa, mangaleneh Dorcas; i sie mĕnkatewe kala su munara mapapia r. su pangang-

37 onggo u siděka su taumata kasiang. * Kuteu nariadie su tempo ene, u i sie nasaki ku nate. Tangû sarang bou

38 nireno, i sie piněllo i sire su kamarě-dasi e. * Sarangbe Lydda e masanggid' u Joppe e, tangû manga muritě e, sarang nakaringihě u i Petrus e sêne, němpěndoloh' u ese duan katau solong anuneh, niapědorong si sie, u

39 apadenta pakaligha su anun sire. * Ene i Petrus e nebua ku dimaleng dingang i redua e, ku sarang narenta, tarai niaha i sire solong kamare-dasi e. Ene manga wawine walu e menkatewe nempeliwung si sie, kasangie, ku napasilon kalawou kahiwu r. laku kinoa i Dorcas pia i sie

40 ren dingang i sire. * I Petrus e utê, wou rimoloh' i sire këbi niapasëbang, tanae namulangeng ku nëkaliomaneng, boue' nëbihu su kasuang e ku nëbera: Tabithâ! pëbangungko! Enê i sie nëkëlla, ku sarang nakasilo si Petrus

41 e, i sie něpěti naiang. * Tangů i sie nanogor' u limaneh si sie ku napěbua i sie, ku sarang bou kimui masasusi r. manga wawine walu e, i sie napasilon sie rudarisi

r. manga wawine walu e, i sie napasilon sie rudarisi 42 biahĕ su tĕngon sire. * Habar' u ene utê mĕnkatewe nakapĕpidĕ soan Joppe e, ku makĕpalĕ, taumata nĕmpang-

43 imang su Mawu e. * Tangû nariadi, u i sie natana sentempo su Joppe e, su anun mananadia pisin binatang, arengeh i Simon.

FATSAL X.

Kuteû pia tau ese sembau su Cesarea, arengeh i Cor-2 nêlius, tembonang u cohors iseseba cohors Itâlia e, * taumata kukendage d. mataku Mawu Ruata e ringangkewen patiku dalohon baleneh e, taumata mangonggo u sideka lawo su kawanua e, r. mekekaliomaneng ta

3 potoeh su Mawu Ruata e, * nakasilo malahe su papasasilo sembau, mângawe su kasion oras' u ello e, melaikat' u Mawu Ruata e sembau, simûe solong anuneh 4 ku něbera si sie: Cornelius! * Kapamandane si sie, r. mankewen nataku, i sie něbera: Apa, Mawu? Enê i sie něbera si sie: Kaliomanenguh r. siděkanuh e nasue nasapua solong anun Mawu Ruata e, ku nitahendung-5 angeh. * Tangû rolohĕkon piran katau solong Joppe, ku 6 pakiala i Simon, iseseba si Petrus e: * i sie matana su anun Simon, tau tahapanadia pisin binatang, baleneh su 7 masanggid' u sasi e. * Sarang melaikat mebebera si sie e sen nanentang, i sie kimui ellangeh ruan katau r. sĕmbau bou soldatu apan mĕnkai ringangeh e, tau ku-8 kĕndagĕ Mawu Ruata e, * ku bou nĕbĕken patiku si sire, i sie rimoloh' i sire solong Joppe. 9 Tangû su sĕnkarioĕllone, pia i sire ene suraralengangke, ku sen masanggid' u soa e, i Petrus e rimangeng solong bowon bale e, u měkaliomaneng, mâ-10 ngawe orase kaennunge. * Kuteu i sie kai nahutung, ku napulu kumâng. Enê pia i sire mĕkĕkoae kângeh, pĕda-11 lahempu u rocheh r. wadangeh e kai negaghalisa, * ku i sie nakasilo langi e něgâĕ, ku pia apa ĕnae natentung, mesulung u heka masaria malaiki su wukuneh epa e, 12 ku nilauluhě solong bowondunia e, * ralohoneh kalawou binatang laedeh epa, d. binatang tutondo su dunia e, 13 r. manu u winangaeng e. * Ku pia tingihe kinaringiheh 14 něbera: Pěbûae, Petrus! pamoto mase kina! * Kai i Petrus e něbera: Mamben, tala, Mawu! u ia tawe ně-15 děndotong apa pělli arau kotorě. * Kuteu piaewe tingihe dimenta su karuasulene si sie: Apan niwuresin Mawu 16 Ruata e abe enna kotore! * Sarang tellu sule kerene,

woue' apa kinasiloneh e měnkatewe tarai nahenke solong 17 dalung u Sorga e. * Enê, pia i Petrus e měnkate tamakarea hingideh, u měnsang apâe ngaê, mangalen kasasilo kinasiloneh e, kakělla, manga ese niroloh' i Cornelius e, woeten nakiwalon balen Simon e, mahundarisiete su 18 ngaran bale e, * ku němpěkuie, nakiwalo, měnsang i 19 Simon iseseba si Petrus e, nawuna ku matana sene. *

Pia i Petrus e měnkate mětětiněnna mangalen kasasilo e, tangû Roch e něhengetang si sie: Kakella, pia ese 20 těllun katau měmpědědea si kau. * Pěbuako mase tanae lintu, ku měnkai raleng dingang i sire; u kai Ia di-21 moloh' i sire. * Enê i Petrus e mĕnkatewe limintu ku něbera su ese tatěllu e: Kakělla, kai ia, dědeakeng i 22 kamene e; kai apa nakarenta si kamene solong ini? * Tangû i sire nempaulie: I Cornelius, tau tembonang u mahasu, taumata adile d. mataku u Mawu Ruata e, pia sasahidi mapia wou tau Israel senkawanuang e, kai wou nakatarima hengetang u Mawu Ruata e, pinakiuli su melaikat sembau, u i sie kai apakiala i kau solong 23 baleneh e. mědeau makaringih' u wawera si kau. * Enê i Petrus e naparangeng i sire, ku něsaken sire. Su sěnkarioellone ute i sie nebua ku dimaleng dingang i sire, ku manga anausembau su Joppe e piau lai rimaleng 24 dingangeh. * Su sĕnkarioĕllonee wue tangû, i sire narĕntâe su Cesarea e. I Cornelius e utê sen mahedo si sire, woeten nakirea u manga anausĕmbaueh e r. hapieh ma-25 papia e, niapetampungeh su anuneh. * Kuteu sarâeng nariadie, u i Petrus e endaie masûe, tangû i Cornelius e kai nangensomahe si sie, ku netenkasumage su te-26 ngoneh r. něsuba si sie. * Kai i Petrus e namangung i sie, 27 kaberane: Pěbûae! ia malain taumata. * Ku kapahumbisaranen sie, i sie taraie simûĕ, kuteu sĕnkahombangeh 28 kai pia taumata lawo nětampung. * Enê i sie něberâe si sire: I kamene masinka, u kai pelli, tau Jehudi tumamba su taumatan umate baline, arau rumangeng su anuneh; kai, ia kai nitentirông u Mawu Ruata e, u abe pěsěba u taumata sarang sěmbau baline-wurěsi arau 29 kotore. * Hakiu ia dimenta tawe dendeheh, sarang pinakireakeng. Tangû ia makibalôe, mĕnsang ia kai pinakirea-30 keng i kamene unûe. * Enê i Cornelius e něběkêe: Enae ěpa u ěllo ia kai měpěpuasa naûn, sarang orasě ini, ku su orase kasioneh ia kai mekekaliomaneng su ralungu waleku. Kuteu kakella, kai pia tau ese dudarisi su te-31 ngoku, lakueh kukerong, * ku i sie něbera: Cornelius! kaliomanenguh e niraringihang pangangonggouh sideka

- 32 e nitahëndungang su tëngon Mawu Ruata e. * Tangû rolohëkon taumata solong Joppe, apangala si Simon, tau isësëba lai si Petrus; i sie e matana su walen Simon, tau tahapanadia pisin binatang, su masanggid' u sasi e;
- 33 kamageng i sie sen dimenta, i sie mebisaran kau. * Enê ia menkatewe rimolohe solong anunuh, ku mamben mapia, i kau rimenta wue. Tangû îni i kami kebi su tengoen Mawu Ruata e, medeau makaringihe kalawou sabarang nioron Mawu e si kau e.

34 Enế i Petrus e něhengee mohongeh kụ něbera: Mamben těngadě ia makahěngangke, v Mawu Ruata e tawe

- 35 měpapapile taumata e, * kaiso u wou apan umatě e isajewen mataku i Sie r. měkěkoa kaadilě e, měnkai
- 36 mětětatahino si Sie. * I Sie naparěntan hengetang su manga hiten Israel e, nipěhabarě pědarame ilěonggo i 37 Jesus Christus e. I Sie ene kai Mawun kěbi. * I ka-
- 37 Jesus Christus e. I Sie ene kai Mawun kĕbi. * Ī kamene masinka u halĕ nariadi su kaguwau wanuan Judea e, nĕbua bou Galilêa e, samurin pĕndareno nihabar' i
- 38 Johannis e: * i Jesus-ben Nâzareth e, kereapan Mawu Ruata e nělanis' u roch susi r. kuatě si Sie, ku i Sie naměpidě banua e, kapěkoae mapia r. mapakapian taumata patiku apan ikěkawasâng u setang e; u Mawu
- 39 Ruata e rudëndingang i Sie naûn. * Ku i kami e sahidin patiku sabarang kinoaeh su wanuan tau Jehudi r. su Jerûsalem e, r. sahidin i sire nenggantong d. namate si
- 40 Sie. * I Sie e niwiah' u Mawu Ruata e su katellun 41 ellone, r. niapetenkasiloneh, * walinewe su taumata senkawanuang e, kaiso su apan sahidi nipilen Mawu Ruata roken kadello e, si kami apan kimang d. nanginung dingangeh e, samurin i Sie nebangung bou taloaran tau-
- 42 mata nate e. * Ku i Sie něparenta si kami, niapěhabarě d. niapěsahidi su kawanua e, u i Sie kai mělahukung nitantun Mawu Ruata měhukung taumata wiahě d. nate
- 43 e. * I Sie e 'sĕsahidiang u patiku nabi e, u arengeh kai makaonggo ampung u rosa si sai-sain mangimang si Sie.
- 44 Pia i Petrus den měběberan bawera ene, Roch Susi e 45 natěntung su kěbi apan makadingihě bawera e. * Ku

i sire mangimang, apan taumata sinunate e naûn, kakepalewen dimenta ringang i Petrus e, rimalinau, u tau 46 kafir e kawe lai niwembingang u Roch Susi e; * u i sire nakaringihe si sire mebeberan dila pira-pira, r. mem-

47 pededalo Mawu Ruata e. Enê i Petrus e neberâe: * Piaben taumata melahag' u ake, madirin i sire endai e iurung, sarangbe i sire nakatarima Roch Susi e mesulung

48 i kite? * Ku i sie nakisahanin sire suralungu areng u Mawu e. Boue' i sire nanahiônge si sie, u ren apakatana piran ello.

FATSAL XI.

Manga Rasûl e tangû, r. manga anausĕmbau su Judêa e nakaringihë, u tau kafir e malain nëmpëdae baweran 2 Mawu Ruata e. * Ku sarang i Petrus natarai solong Jerûsalem e, i sie kai niwulông i sire apan taumata 3 sinunatĕ e, * puhinengu i sie kawe rimangeng su anun 4 taumata tanisunate, d. kawe kimâng dingang i sire. * I Petrus e utê nanětae něběke tuhuewe pěgaghaghintolen 5 kalawou sabarang nariadi e; ankûngeh: * Ia kai naun su soan Joppe, ku měkěkaliomaneng, kuteu su ralungu pegaghalisan roch d. wadang e ia kai nakasilo papasasilo sembau: pia apa enae matentung kere heka masaria, enae ilčuluhe su wukuneh epa e wou langi e, ku enae narenta 6 sarang su piau ia e. * Enê sarang ia timingang apa ene, ia nakasumpahie r. nakasilôe kalawou binatang u dunia pia laedeh epa e, binatang u kehu e, r. binatang lu-7 homang e, r. manu u winangaeng e. * Mase ia nakaringihe lai tingihe nebera si sia: Pebûae, Petrus! pamoto 8 ku kina! * Kai ia e něbera: Mamben tala, Mawu! u tawe apa kotore arau waline wuresi nataho su mohongku 9 e manilain sarang sensule. * Kuteu piaewe tingihe simimbang su karuansulene wou ralung u Sorga e: Apan 10 niwuresin Mawu Ruata e abe ennanuh kotore. * Ku sarang těllu sule kerene; mase woue' kěbi e sau niwatung 11 solong dalung u Sorga e. * Kuteu kakella, mamben su senkakonda ene, pia tau ese tatellu rudarisi su tengon

bale 'kĕkatanakengku e, nirolohĕ solong anuku wou Ce-12 sarea. * Ku Roch e nĕhengetang si sia, u ia abe remben pĕdalahingidĕ, kaiso mĕnkatewe raleng dingang i sire tĕllu e. Ku manga anausĕmbau ĕnnung ĕndai e malain dimaleng dingangku, ku i kami e nahundangeng su

13 walen tau e. * I sie utê něběke si kami, kereapan i sie nakasilo melaikat sembau dudarisi su ralung u waleneh, ku něbera si sie: Dolohěkon taumata solong Joppe, ku

14 pakirea i Simon, iseseba lai si Petrus e; * i sie meberan bawera makaambang si kau, makasalamate si kau ri-

15 ngangkewen patiku dalohon balenuh e. * Tangû, sarang ia nanĕtae nebera, kuteu Roch susi e natĕntung si sire,

16 mesulungkewe si kite e su tetaeh, naûn. * Enê ia nakatahendungke waweran Mawu e naûn, kereapan i Sie nebera: I Johannis e mangurungbe su ake naûn, ara-

17 we i kamene utê kai 'renokang u Roch susi. * Tangû kereuwe i sire nionggotang u Mawu Ruata e laonggo mësulung u nighëllieh si kite apan nangimang su Mawu i Jesus Christus e, ute isai wue, ia e, u kawe maka-

18 peto Mawu Ruata e? * Tangû sarang i sire nakaringihë ene, i sire natarimae, ku nëmpëdalôe Mawu Ruata e, waweraneh: Mahuneu pëtatobatë makapëbëbiahë e nionggoelain Mawu Ruata e su tau kafir e!

I sire wue utê, apan nakaliaes' u pananumbiagĕ dimĕnta su tempon Stephanus e, nĕnkakoa solong Fenîcia r. Cyprus d. Antiochîa; kaî tumbaben tau Jehudi e

20 'lehabareng i sire wawera e. * Kaihô madalau si sire e pia ese u Cyprus d. Cyrene piran katau, nahundenta solong Antiochia e, ku namisara tau Junani e, kapeha-

21 baren Mawu i Jesus e. * Ku liman Mawu e rimendingang i sire, ku pia taumata makepale nangimang d.

22 nempetobate solong anun Mawu e. * Ku habar' i sire e timeleng su djamaat su Jerusalem e, tangû i sire rimo-

23 loh' i Barnabas, niapakakoa solong Antiochia e. * Enê i sie ene, sarang narënta sene, ku nakasilo tatalëntu u Mawu e, limuasë, ku nanasa si sire këbi, u apakatana

24 u kapulun naung masegade su anun Mawu e. * U i sie e kai taumata mapia r. napene u Roch susi r. pangang-

imang. Ku pia gapâng u taumata masaria natamba su 25 Mawu e. * Enê i sie nakoa solong Tarsus, nĕdea si Paulus e, ku sarang nikahombangengeh, tangû nipari-

26 ngangeh solong Antiochia. * Tangû nariadi, u natimu sentaung i redua mededingang su djamaat e, ku mempanentiro komolang u taumata masaria. Ku kai su Antiochia manga murite e humotong niseba tau christen.

27 Su tempo ene tangû pia manga nabi nahundesung

Su tempo ene tangû pia manga nabi nahundësung bou Jerûsalem e solong Antiochia e. * Ku sëmbau bo' i sire ene, arengeh i Agabus, nëbua, ku napakasinka u Roch e, u pia tempon lunusë masaria humombang su kaguwau dunia e; kalahutung ene man dimënta su tempon kaitsar i Clâudius e. * Enê manga muritë e nëmpëgaghighile mëndohon tatulung su manga anausëmbau mëmpëbëbanua su Judêa e, tuhuewe wotong u sëmbausëmbau; i sire man nëmpëkoa kerene, ku liman Barnabas dëduan Saulus e niapangëntud' u ringo ene su maghaghurang e.

FATSAL XII.

Kate kadidi něsion ene, sultan i Herodes e nakitahunku u taumatan djamaat e pirankatau, medeau koatengeh 2 ralaki, * ku i Jacobus, tuhang i Johannis e pinakipaten 3 bara. * Tangû, sarang i sie nakasilo, u ene nětatahino su matan tau Jehudi e, i sie někaraki makitahunkulain Petrus e, tangû kai tempon brood talahaesang e, tempo 4 ene * ku, sarang i sie sen pinakihego, i sie pinakitahunku, ku pinakilukâré su soldatu epau kalukareng, měnkai pětahaěpa u katau; karakineh e kai iapětěngon 5 kawanua e samurin saliwang u Pascha e. * Tangû i Petrus e 'lelukarengke su ralung u tahunku e; djamaat e utê měnkatewe měkěkaliomaneng ta ědoneh waug' i 6 sie su Mawu Ruata e. * Enê sarâeng i sie sen ipakialaen Herôdes e, i Petrus e sehebi ene kai metetiki matataloara su soldatu ruan katau, malaiki u hante ruan bua, ku su tengon sasebangeng e pia lukade piran katau 7 mempelehapa tahunku e. * Kuteu senkakella kai pia

darolohang u Mawu e rudarisi sene, ku pia tualage natuahe su ralunge ene; ku i sie namepele sendihang i Petrus e, namuko si sie, kaberane: Pebangungko pakasahawu! enê hante ruanbua e natontong bou polaengeh ruan-8 běka e. * Enê melaikat e něberâe si sie: Pěpapěgôe r. pangiki u sapatunuh e! Tangû i sie někoa kerê'. Masê 9 i sie něbera si sie: Pěkakěnkaengke, woue' tole sia! * Enê i sie tanae simebang, timole si sie; kai i sie wega wue, u kawe kahengang, kalawou apan iapakadiadin 10 melaikat e; katihoeh i sie kai makasilo papasasilo. * Enê sarang i redua e sen naliun lukade senkalukareng humotong-kahombangeng e, r. naliulaîn karuaneh e, tangû i redua nihumpa u pintu uase sasebangeng solong soa e, kuteu pintu ene natope wou sesaneh su tengon dedua e; tangû i redua simebang, ku dimaleng kanandun straat 11 sembua, masê melaikat e menkatewe nanentang i sie. * Enê i Petrus, něsaue nakapětiněnna kahěngang, něberâe: Îni ia masinkae tengade, u Mawu e rimoloh u rolohangeh e, ku neleso u ia bou liman Herôdes e r. wou 12 patiku apan 'leampaleng u umate Jehudi e. * Ku sarangke nakaennâe kahengang, i sie nakoa solong balen Maria, inang i Johannis iseseba lai si Marcus e, suapan pia tau sahani lawo nempetampung; i sire e mekeka-13 liomaneng. * Enê, sarang i sie nanenkele su pintun ngara e, pia ĕllang bawine, arengeh i Rhode, rimenta rimari-14 ngihe; * kuteû, nakakirala tingih' i Petrus e, i sie tawe nanope, kahian daluaseh, kaiso kai tarai timalang solong dalunge e, ku nauli, u i Petrus bawa rudarisi su tengon 15 ngara e. * Kai i sire e nempebera si sie: I kau kai nepulu! Kai i sie man mauli, u mamben kerene. Enê ankûng i 16 sire: Kai melaikateh! * I Petrus e utê man katenkele, ku sarang i sire nempanope, i sire nakasilo si sie, ku 17 dimalinau. * Tangû sarang i sie wou nangalape si sire u apakademmase, i sie nebeke si sire, kereapan i sie nisěbang u Mawu e wou tahunku e, mase něbera: Habareko si Jacobus e r. su manga anausembau e! Boue' i sie nanentang u ene, ku nakoa solong soa sembau. Enê sarâengke naĕllo, mamben baline kadidi da-18

raļinau u manga soldatu e, mensang kawe nekapura i 19 Petrus e. * Tangû, sarang bou nedez kai tawe nakarez si sie, i Herôdes e nananesui su manga lukade e, masê nakihukung i sire. I sie utê nanentang u Judêz e, nakoz

solong Cesarêa, ku natana sene.

I sie tangû kai susëdu su taun Tyrus d. Sidon e. Kaî i sire e kai rimënta sënkarënta solong anuneh; ku sarang bou nakatalimbogho si Blastus, bëbato mananahimata kamarë pëtatikilang u ratu e, i sire nëdorong pëdarame, watuu ralohon banuan sire e kai mëbëbiah u ëmmen

21 banuan datu e. * Enê su sahĕllo, ĕllo nipôngeh, i Herôdes e nĕpapakeang u pakeang u ratu, mase naiang su

22 kaderaneh e, ku něberan pěbawera manandu si sire. *
Kuteu kawanua e němpěbansagě si sie unkûng: Tingih'

23 u ruata, ene! walinewe tingih' u taumata. * Enê su sënkakonda ene i sie pinalo u melaikat u Mawu e sëmbau, puhinengu adatë e tawe nighëllieh su Mawu Ruata e, ku i sie nakoa kina u ulidë, ku nate.

Baweran Mawu Ruata e utê timuwo ku na-25 keke. * I Barnabas dĕduan Saulus e utê nĕmpĕsule wou Jerûsalem e, sarang bou nĕmpĕkoa halĕ pinĕllo si rĕdua

e, ku nempamaringanglain Johannis iseseba si Marcus e.

FATSAL XIII.

1 Djamaat su Antiochia e tangû pia nabineh r. mananëntironeh: I Barnabas e, r. i Simon isëseba si Niger, d. i Lûcius tau Cyrene e, r. i Mânahen nihiking dingang

2 i Herôdes tetrarchus e, r. i Saulus e. * Kuteû, pia i sire mětětahamawu su Mawu e r. měpěpuasa, Roch Susi e kai něhengetang: Ia haêikon Barnabas děduan Saulus e, apěkoa karadiahang Taku nitantu u ipakikoa si rědua

3 e! * Enê i sire nempepuasa r. nempekaliomaneng, mase nempamello u liman sire su tembo i redua e, woue' naparaleng i redua e.

4 Tangû i rĕdua e, nirolohen Roch Susi e, nĕmpĕtanae solong Seleucîa, woue' simake kapalĕ solong tahanusan E Companya a Enâ pozĕnto ay Sâlamia i rĕdua nĕmanyli

5 Cyprus e. * Enê, narenta su Sâlamis, i redua nempauļi

baweran Mawu Ruata e suralungu apan synagogen tau 6 Jehudi e. Ku i redua pia lai ellang i redua i Johannis e. * Kuteû, sarang tahanusa sembau e nasuen luhune si sire těllu sarang Paphos e, i sire nakahombang tau Jehudi 7 tahapamaliku-mata, nabi konti, arengeh i Bar-Jesus, * matana su anun Sergius Paulus, gantin-kaitsar e, tau ennaneh matilang. I Sergius Paulus e nakirea i Barnabas 8 dĕduan Paulus e, ku nakiuli baweran Mawu Ruata e. * Kai i Elymas, tau tahapamalikumata e — u kai kerene arengeh, maeng itumpa — kai rimoka si redua, ku 9 nědeae mapěbali u ghantin-datu e wou pangangimang e. * Kai i Saulus, isesseba lai si Paulus e, napeneen Roch 10 Susi e, namanda si sie, ku něbera: * É, i kau taumata napene u kalawou pangangakalĕ d. konti, ana u setang, sĕdu u patiku katulidĕ! i kau tamangĕdo mamaleohĕ 11 daleng u Mawu matatulide e? * Tangû kakella, liman Mawu e rudoka si kau, ku i kau mawuta, ku tamakasilo matangello e aregan sentempo! Kuteu i sie menkatewe nihombangeng u hiwu d. kararendung, ku i sie menkate 12 měpěpalili mědědea taumata manata si sie. * Sarang governôr e nakasilo halĕ nariadi e, i sie nakoa taumata mangimang, mankewen dudalinau u tentiron Mawu e. I Paulus siren apan dingangeh e utê němpě-13 senggoe wou Paphos e, ku něnkarěnta su Perge su wanuan Pamphŷlia e; i Johannis e utê nanentang i sire 14 ku něsule solong Jerûsalem. * Bou Perge e i sire rimaleng solong Antiochia su wanuan Pisidia e, ku su ěllon sabbat e i sire simůě su synagoge e, ku něnkai-15 ang. * Kuteu samurin pangangadin torat d. manga nabi e, manga tembonang u synagoge e kai rimolohe nakiwera si sire: Manga ese, anausembau! kereu i kamene pia 16 beran sasa su kawanua e, ute pempeberako. * Enê i Paulus e něbua, ku nangalapen limaneh mase něbera: Manga ese Israel, d. i kamene taumata mataku u Mawu 17 Ruata e! pempedaringihe! * Duatan umate ini e namile manga iupung i kite e, ku napakarange u umate ene su tempon daragangeh su wanuan Mitzir e, ku napase-18 bang i sire wou ene, pia takiaheh matatede. * Ku are-

gan ĕpaupulo su taunge karĕngueh i Sie nĕhiking i sire 19 su kehu-mahuenne e, * ku, bou naminasa umate pitun kahentông su wanuan Kânaan e, i Sie negelli u wanuan 20 sire ene pinakitaghuâné si sire. * Boue', mângawe ĕpauhasu limanpulo su taunge karengueh, i sie nangonggo 21 u mělahukung, si sire, sarang i nabi Sâmuel e. * Bou tempo ene utê i sire kai napulun datu, ku i sire nionggotang u Mawu Ruata e ratun sire i Saul, ana i Kis, 22 ese henton Benjamin, epaupulo su taunge, karengueh. * Mase wou nelohos' i sie e, i Sie napebangung i Daud, niapakakoa datun sire, tau sinahidiangeh lai ankûng: Ia nakahombang si David, ana i Îsai e. ese natuhu su naungku, ku mekoa patiku apan 23 ikapuluku e. * Bou hiten sie ene tau Israel e niwangunang u Mawu Ruata e i Jesus, niapakakoa manana-24 lamat' i sire, tuhuewe kedo e, * hedon samurin i Johannis e wou něhabar'u pěndareno u pětatobatě e su 25 tau Israel senkawanuang e, kadello. * Ku sarang i Johannis e sen masanggide nakahepuse daralengeh e, i sie nebera: Isai, sunaung i kamene, ia e? Ia balinewe i Sie, kaiso kakella, i Sie makatole si sia, i Sie, ku lingung měluka laiki u sapatuneh e ia kai tumanie kadio. 26 Manga ese, anausembau! hiten asal' i Abraham! d. isai-sain i kamene mataku u Mawu Ruata e! habar' 27 u kapapia ene e nipakientude si kamene. * U ralohon soan Jerûsalem e r. manga tĕmbonang i sire e, wĕgâeten Sie e, kai nakakasĕhu tĕbal' u manga nabi, ilĕadiang apan ellon sabbat e, niapakasehu u pelahukung 28 i sire si Sie. * Manin i sire tawe nakahombang sala haruse 'sigesakeng u papate, i sire nempedorong si Pi-29 latus, u pakipate, i Sie. * Ku sarang sen nasue niapakasehu i sire, apan nibawohe bo' i Sie e, i Sie niala i 30 sire wou kalu e, mase piněllo su pělalěbingang sembau. * Kai, Mawu Ruata e namuko si Sie wou taloaran tau-31 mata nate e. * Ku měnkai pira-piran ello i Sie nětěnkasilo si sire apan naun nahunsaka ringangeh wou Galilêa solong Jerûsalem e, ku îni mempesesahidin Sie su 32 kawanua. e. * Tangû i kami e mělěhabarě si kamene, u

kědo nikědon Mawu Ruata su manga iupung i kite e, sen niapakasehueh si kite hiten sire e, niapakasehu u 33 raroloh' i Jesus e. * kereewe lai mabawohe su Mazmur karuaneh e: I Kau e kai Ahusĕku; Ia nĕhiten 34 Kau sahello ini. * Ku i Sie nauli kereini, u i Sie namiah'i Sie wou taloaran taumata nate e, medeau i Sie semben tamasule su kawawinasa e: Ia měgělli u tatalentu si Daud e si kamene, tatalentu te-35 ngadě e: * hakiu i Sie měběbera lai su Mazmur-be sembâu: I Masusinuh e tawe iapasilonuh ka-36 wawinasa. * U i Daud e, wou netahamawu kapulun Mawu Ruata e su temponeh e, nate wue, ku nitampa 37 su piau manga iupungeh e, ku nakasilowe kalahene. * Arawe i Sie niwiah' u Mawu Ruata e utê, tawe nakasilo 38 kalahene. * Tangû i kamene kasinkae, manga ese anausembau! u i kamene ilehabareng u ampung u rosa wo'i 39 Sie ene, * mase u isai-sain mangimang, maadil' i Sie 40 wou patiku apan tawe malaadil' u torat i Musa e. * Hakiu pakapapia wue, madirin i kamene ikahombangeng 41 u wawera niwera su buk' u manga nabi e: * Kakella, i kamene taumata tamĕndarekeng e! r. karalingu, mase kĕnkaghĕngging! u la mĕkĕkoa karadiahang sembau su tempon kamene, karadiahang taimangeng i kamene, kereu pia

Ené sarang i sire nahunsebang, i sire nempedorong si sire, u sau apauli u wawera ene, maeng mesabbat 43 kapia. * Ku sarang sen nasebang, synagoge e, makepale tau Jehudi e r. tau kafir nempangaku agaman Jehudi e nempetole si Paulus deduan Barnabas e; ku i redua e nebisaran sire, ku nanahiônge si sire, u apakatanabe su 44 tatalentu u Mawu Ruata e. * Tangû sarang nesabbat kapia, dalohon soa sembau e kate kadidi nasue netam-

tau měběke si kamene.

45 pung, u rumaringihë baweran Mawu Ruata e. * Kai, sarang manga tau Jehudi e nakasilo taumata makëpakëpalë e, i sire kai napene u sasinking, ku nëmpëdendehë

46 baweran Paulus e, kadendehe r. kapehodate. * I Paulus deduan Barnabas e utê nempeberan naung ta takueh:

Naunbe harusĕ iuli si kamene kalomona, waweran Mawu Ruata e: kai sarangbe kawe ikekadirin kamene, ku i kamene kawe ileennan kamene waline mustahak 'kawuakeng u pěbawiahě kakal e, ute kakělla, i kami měm-47 pěběbihu solong anun tau kafir e. * U Mawu e kai neparenta kereini si kami e: I kau e kai Taku piněllo tualag' u tau kafir e, mědeau makoa ka-48 papia e sarang pondol' u dunia e. * Enê sarang nakaringihe bawera ene, tau kafir e, tangû i sire limuase, ku nempedalo waweran Mawu e, ku kakepalewen nitantu u makahombang pebawiahe takahepusangeh e, ute nen-49 kakoa taumata mangimang. * Tangû waweran Mawu e 50 nakeke su kaguwau u wanua e: * kai tau Jehudi e kai němpangarasě manga wawine papûng měmpangadatě Mawu Ruata e, r. kararangetang u taumatan soa e, sarangkewe i sire namamatu si Paulus deduan Barnabas e, ku nem-51 panokol' i rĕdua wou wanuan sire e. * I rĕdua e utê nempanontong u awule su laed' i redua e, nipunase si 52 sire, ku nahundaleng solong Icônium. * Enê manga muritĕ e napene u raluasĕ d. napene u roch susi.

FATSAL XIV.

1 Tangû nariadîe su Icônium e, u i rĕdua nahunsûĕ sĕnkasûĕ su synagogen tau Jehudi e, mase u pĕbaweran dĕdua e kerêne, hakiu makĕpa-kĕpalĕ tau Jehudi r. tau 2 Junani nĕnkokoa taumata mangimang. * Kaî tau Jehudi maralawang e napakatĕti d. napakapai naung u tau kafir 3 e su manga anausĕmbau e. * I rĕdua e utê natana dio marĕngu sene, ku mĕnkawe tawe takueh mĕbera e, mangumbalawe su Mawu e; Mawu e utê mĕnkawe mangonggo u sasahidi su waweran tatalĕntueh e, r. mapakadiadin tanda r. halĕ makadalinau, iapakadiadin liman 4 dĕdua e. * Tangû ralohon soa e napahia: sĕngga e su 5 sĕmbĕkan tau Jehudi e, sĕngga su sĕmbĕkan rasûl e. * Tangû sarang tau kafir e r. tau Jehudi r. manga tĕmbonang i sire e nĕmpanaluka mĕkoa dalaki d. mamaten 6 batu si rĕdua e, * i rĕdua e, sarang nakakasinka, tima-

lang solong soan Lykaônia: Lystra r. Derbe e, r. wanua 7 mangeliku e, * ku i redua nempehabar' u Indjil e sene. Enê su Lystra e pia tau ese sembau menkai maiang, tau laedeh ruan běka e nipatene, peose doken bou hiwan 9 ninangeh, ku tawe nakadaleng sarang sensule. * I sie rudaringihe si Paulus nebera; kuteu i Paulus e, sarang namanda si sie ku nakasilo u i sie pia pangangimangeh 10 makakapia, * něberan tingihě majha si sie: Pěbuako ku 11 darisi pakatei! Enê i sie něběnkasě ku dimaleng. * Tangû sarang taumata makepale e nakasilo hale nikoa i Paulus e, i sire měnkatewe němpěbansagě su weran Lykaônia e u: Manga ruata e kai nakoa mĕsulung u taumata e, 12 ku nempeenae solong anun kite e! * Ku i Barnabas e niseba i sire si Jûpiter. d. i Paulus e niseba si Mercûrius, 13 batu i sie měbawerane. * Ku baliang u kabahn Jûpiter bawa su tengon pasellangeng u soa e, endai nangentud' u sapi ese piran bau d. porong u wura u kalu, solong manga pasellangeng u soa e, ku sen manembâe ringang 14 u taumata lawo e. * Kai rasûl e, i Barnabas dĕduan Paulus e, sarang nakaringihë, mënkatewe nëmpananinkasë pakeang i redua e, ku tanae kimese solong bawa likude, 15 limau su taumata lawo e, kapěkuine * r. kaberane: É manga ese! kawe měkěkoa kerene unû? I kandua e malain taumata mesulung i kamene, kakakoaeh, ku kai měmpělěhabarě si kamene, u i kamene kai apěběbali bou kalawou sabarang tahumpaeh ene solong anun Duata wiahe e, Ruata nekoa langi d. entana r. sasi e, r. ka-16 lawou sabarang apan suralungeh e. * Su tempo naliu e i Sie namalan kalawou tau kafir e niaparaleng su rara-17 lengang i sire; * kaihô i Sie tawe nangedo netenkatode, kapekoae mapia, kapangonggoe tahiti si kamene, wou rasi langi e, r. tempo mawua, kapelaede naung i kamene, 18 kapělaed' u kâng d. raluas' u naung. * Kapěberane kerene i redua kate kadidi tanakapeto taumata lawo e, 19 manemba si redua e. * Kai i sire kai nirentang u tau Jehudi wou Antiochia r. Iconium: ku bou nangologĕ taumata lawo e, i sire nempangentung u watu si Paulus

e, mase němpěhiud' i sie solong likud' u soa e, watuu

20 katiho i sire i sie kai sen nate. * Kai sarang i sie nitaliwungang u manga murite e, i sie nakapebangung ku simûe su soa e.

Šu sěnkarioellone utê i reduan Barnabas e nahunda-21 leng solong Derbe. * Ku bou něhabar' u Indjil e su soa ene, r. wou nakapangimang taumata makepale hakiu něnkariadi muritě, i redua němpěsule solong Lystra r.

22 Iconium d. Antiochia, * ku nempanoghase naung u manga murite sene e, r. nempanasa si sire e u apakatana su ralung u pangangimang e, kaberane: I kite kai haruse sumue u susa lawo su Kararatuang u Mawu Ruata

23 e. * Ku sarang i sire su apan djamaat e wou pinilêng i redua penatuan sire, i redua nempanarakeng i sire ene suralungu kaliomaneng pia pepapuasane su Mawu 'pa-

24 ngimangeng i sire e. * Enê, wou limuhu wanuan Pisîdia 25 e, i redua narenta su wanuan Pamphŷlia, * ku, bou nauli u wawera e su soan Perge e, i redua nempesasae

26 solong Attâlia. * Bou êne i redua nanumpang solong Antiochia, suapan i redua naun nisarakang su tatalentu u Mawu Ruata e, medeau makakoa karadiahang nasueen

27 koae si redua e. * Tangû sarang narenta sene, ku bou napekomol' u djamaat e, i redua nebeken patiku apan nikoa u Mawu Ruata e ringang i redua e, mase u tau kafir e nitopêng Mawu Ruata e sasuekang u pangang-28 imang. * Ku i redua natana sentempo manimbu su anun

28 imang. * Ku i redua natana sentempo manimbu su anun manga murite sene e.

FATSAL XV.

Tangû kai pia tau pirankatau, tau rimenta wou Judêa, mempanentiro manga anausembau e, ankûng: Kereu i kamene tawe makisunate tuhu tundun Musa e, 2 ute i kamene tawe maambang. * Enê, sarang i Paulus deduan Barnabas e nataho su pedararendehe d. pebawulowe waline kadidi dingang i sire e, tangû manga anausembau e nempamutuse, u i Paulus deduan Barnabas e tarai dingangu piran katau wo'i sire solong Jerûsalem, solong anun manga rasûl d. penatua e, makiputus' u

3 pědararendehě ene. * Tangû, niëntuden djamaat e sarang daralengang e, i rědua rimaleng u wanuan Fenicia r. Samâria e, kapěběkene pětatobat u tau kafir e; ku i rědua nakakahombang u raluasě masaria su anausembau

4 patiku e. * Enê, narenta su Jerûsalem e, i redua nitarima u djamaate e r. manga rasûl d. maghaghurang e, ku i redua nempebeken patiku apan nikoa u Mawu 5 Rusta ringang i redua nempebeken patiku apan nikoa u Mawu

5 Ruata ringang i redua e. * Kai, pia sengga, tau Farisi nakoa taumata mangimang, nempebua ku nempebera: I sire e haruse 'sunateng, mase 'parentâng u apatuhu torat' i Musa e.

Enê manga Rasûl e r. maghaghurang e němpěkomolě mětimbang halě ene. * Kuteu sarang piae pědararendehě masaria nariadi, tangû i Petrus e něbua ku
něbera si sire: Manga ese, anausěmbau! i kamene masinka, u ěnae sen marěngu Mawu Ruata e namilen ia
bou taloaran kamene, mědeau tau kafir e makaringih
u mohongku waweran habarě makaluasě e ku měmpang8 imang. * Ku Mawu Ruata e, masasinka u naung e,

nangonggo u sasahidi si sire, sarangbe i Sie negelli u 9 Roch Susi e si sire mesulungu si kite e; * pekakoaeh

si kite d. si sire e měnkai měsulung, sarangbe naung i 10 sire nibawurësinen pangangimang e. * Tangû kawe unûe i kamene měmpanaluka Mawu Ruata e, u kawe maměllo u wawawâng su wěmbang u manga muritě e, wawawângbe takinasuen manga iupung i kite e r. takinasuelain

11 kite e? * Kaiso i kite e kawe mangimang maambang 12 u tatalentu u Mawu i Jesus e, mesulungkewen sire. * Enê taumata senkomolang e tawe kendieh, ku dimaringihe si Barnabas deduan Paulus mebebeken kalawou tanda r. hale makadalinau, nikakoa u Mawu Ruata e su taloaran tau kafir, nikakoa i redua e.

13 Tangû sarâeng i rědua nangědo něběke e, i Jacobus e simimbang, ankûng: Manga ese, anausěmbau! pěmpě-14 daringihěko si sia! * I Simeon e něběke, kereapan Mawu

Ruata e humotong nětiwo tau kafir e, mědeau mangala 15 bo' i sire umatě baug' u arengeh. * Ku mětětatalahinon

16 ene, waweran manga nabi e, kereewe mabawohe unkûng: *

22

Boue' Ia mësule ku manguli sûng i Jacob nalahěba e, ku apan naghoghahě e Taku 'koateng kapia r. ulikang; seloneh e sau Taku iwa-

17 ngung, * tadeau taumata waline e mempedea Mawu e, ringangu tau kafir patiku apan 'pĕsĕbakeng u arengku e, ankûng u Mawu mĕkĕkoa

18 kalawou sabarang ene, * r. napakasinka u ene roken

19 marengu-dengu e. * Hakiu su pendangku, i kite abe paměha si sire tau kafir měmpětobatě solong anun Mawu

20 Ruata e, * kaiso pamohe si sire, u apeteteghang pendaroteng laidope nakotor u pananemba su berhala e, r. apětěteghang pěsasundalě, d. kakina binatang natěpu, r.

21 pëndarotong daha. * U roken marëngu e i Musa e man pia mělahabar' i sie su apan soa e, sarangbe i sie ilĕa-

diang apan sabbat-sabbat e su synagoge e.

Enê manga Rasûl e, r. maghaghurang e, r. djamaatewe sembau e nempangenna, u mapia rumoloh' u ese piran katau, pinile wou taloaran sire, ringang i Paulus děduan Barnabas e solong Antiochia e: i Judas iseseba si Barsabbas, d. i Silas, ese lai mangangaha manga anau-23 sembau e. * Ku i sire namohe u surate, nipakiwawan

liman sire e. wawaloneh:

Manga Rasûl e, r. maghaghurang e, r. manga anausembau e su manga anausembau bou taloaran tau kafir su Antiochia r. su wanuan Sŷria e r. su wanuan

24 Cilicia e: Kapapia! * Endaung i kami kai nakaringihe, u piau sengga, taumata nahundaleng bou anun kami, napegolang u wawera si kamene, r. napakakio u naung i kamene, kapeberane, u i kamene kai haruse makisunate d. harusĕ mĕmpanimu toratĕ e, sĕmbâļiu i sire tawe

25 pinarentâng i kami u apěkěkoa kerene, * ute i kami nangenna senkaenna, u mapia mamilen ese piran katau, ku měndoloh' i sire ringang i ikěkěndag' i kami, i Bar-

26 nabas děduan Paulus e, * taumata němpangonggo u pěbawiah' i sire e waug'u areng u Mawun kite i Jesus

27 Christus e. * Tangû i kami rimoloh' i Judas deduan Silas; i rědua mauļi u mohong i rědua apan iwohe 28 i kami e. * U Roch Susi e r. i kami e nangěnna, u

Digitized by Google

mapia semben tawe maměllo u wawawâng limembon apan 29 haruse e: * meteghang mendotong apa nisemba su berhala r. raha r. binatang natepu, r. meteghang pesasundale. Kereu i kamene mempeteghang u ene, ute mapia pekakoa i kamene. Pempebiahe mapia!

Tangû i sire niaparalengke, ku nënkarënta su Antiochia e, ku boeten napëtampung u taumata lawo e,

31 i redua nanegon surate e. * Enê sarang nakawasa, i sire 32 limuas' u sasa e. * I Judas deduan Silas e utê, ese lai nabi, nempanasan bawera makepale su manga anausembau

33 e, r. nempanoghase si sire; * ku sarang i redua wou natana sentempo sene, manga anausembau e naparaleng i redua e ringangu pedarame solong anun sire rimoloh'

34 i rĕdua e. * Kai i Silas e nangĕnna u mapia matana 35 sene. * I Paulus dĕduan Barnabas e utê nĕnkatana su Antiochia, kapanĕntirone r. kapĕhabare waweran Mawu

e ringalain sire waline makepale.

Samurin pira ĕllo ute i Paulus nĕbera si Barnabas e: I kadua sauko rumaleng mĕtiwo manga anausĕmbau su apan soa pinĕhabareng i kadua waweran Mawu e, 37 mĕnsang kereapa i sire! * Enê i Barnabas e mapulu

38 mamaringanglain Johannis isĕsĕba si Marcus e; * kai i Paulus e menkawe mebebera u tawe haruse 'paringaneng, i anu nanentang i redua roken bou Pamphŷlia e, ku

39 tawe rimaleng dingang někoa karadiahang e. * Enê i rědua mankewen nědarendehě, hakiu němpětatěntang, ku i Barnabas namaringang i Marcus e, mase nanumpang solong

40 Cyprus. * I Paulus e utê namile si Silas e, ku dimaleng, sarang den bou nisarakang u manga anausembau e su 41 tatalentu u Mawu e. * Tangû i sie limuhu wanuan

Syria r. Cilicia e, manoghasete apan djamaat e.

FATSAL XVI.

1 Enê i sie narënta su Derbe r. Lystra. Kuteu kakëlla, sene kai pia muritë arengeh i Thimôtheus, ana u tau wawine Jehudi maimang, arawe iamangeh utê tau Ju-2 nani, * umbaseng pia sasahidi mapia wou manga anau-

3 sembau su Lystra r. su Iconium e. * Enê i Paulus e nakahombang kapulu mamaringang i sie, ku i sie nangaļa ku nanunate si sie: uaļingu tau Jehudi su apan soa ene e; u i sire e masinka kebi, u i amangeh kai tau Junani naûn.

Tangû, ruluhûe apan soa e, i sire nempanarakang u kalawou atorang nitantun manga Rasûl d. maghaghurang 5 su Jerûsalem e, pinakituhûké si sire. * Apan djamaat e utê natoghase su pangangimang e, r. nahuntinamban ka-

6 këpaleh apan kalaëllo. * Bou limuhu wanuan Phrŷgia r. wanuan Galâtia e, i sire nipetokang u Roch Susi e më-

7 habar' u wawera e su Asia e; * tangû narënta masanggid' u Mŷsia e, i sire nĕmpanaluka dimaleng solong 8 Bithŷnia, kaî tawe winalan Roch i Jesus e. * Enê i sire

měnkatewe simahe wanuan Mŷsia e, ku diměsung solong 9 Troas. * Kuteu su hěbi e kai pia papasasilo kinasilon

Paulus e: pia tau Macedônia rudarisi ku manahiônge si sie ankûng: Damahiko raki solong Macedônia, petulung

10 i kami! * Sarang kai pia papasasilo kerene kinasiloneh, i kami menkatewe nedea dimaki solong Macedônia e, mepeputuse, u i kami nikuiang u Mawu Ruata e iapelehabar u habare makaluase e si sire.

Enê, sarang sen nëbua bou Troas e, i kami mënkatewe nëtimona tahanusan Samothrâce e; su sënkario-

12 ĕllone utê nĕtimona soan Neâpolis, * bou ene utê solong Philippi, kasĕllaheng u soan district sĕmbau su Macedônia, soan taumata nangaling; ku i kami natana piran ĕllo

13 sene * Su ĕllon sabbat e utê i kami simĕbang pasĕllangeng u soa e, nakoa solong salu e, solong sĕmpalang sunaung i kami tampa pĕkakaliomanengang; ku i kami e nĕnkaiang ku nahumbisaran manga wawine nĕmpĕtam-

14 pung sene e. * Enê, pia tau wawine sembau, arengeh i Lŷdia, taun soan Thyatira, ku tahapebalu heka purpur, bawine mangadate Mawu Ruata e, rimaringihe si sire; ku Mawu e nanopen naungeh e, medeau i sie mesempi

15 bawera iweberan Paulus e. * Enê sarâeng i sie sen nisahani ringangu ralohon baleneh e, i sie nanahiônge ankûng: Kereu ia iredekeng i kamene taumata mangimang su Mawu e, ute pahundangeng su waleku e, ku kenkatana sene. Ku i sie menkate manihasa si kami e.

Pia i kami makoa solong tampa pekakaliomanengang e tangû, kai nariadi, u i kami kai pinesombang u ellang bawine sembau pia rocheh manighade, ku makakoa untung lawo su manga mawune e, ualingu pana-17 nighadeh. * Kuteu i sie kai timole si Paulus d. si kami

17 nighadeh. * Kuteu i sie kai timole si Paulus d. si kami e, man kapebansage ankûng: Taumata endai e kai ellang u Mawu Ruata karangetangeh e, ku i sire kai mempauli

18 u raleng u salamatě e si kite! * Ku měnkai marěngu apan kalaëllo i sie měkěkoa kerene. Naung i Paulus e utê naraleng nasaghed u ene, ku i sie něbihu ku něbera su rochě e: Suralungu areng i Jesus Christus e ia měpěparenta si kau: sěbang bo' i sie! Enê i sie naněntang i

19 sie su orase ene. * Manga mawuneh e utê, sarang nakasilo u sen ta pelaharape u i sire ren makahombang untung, kai nempehego si Paulus deduan Silas e, ku nempamoleng i redua solong pasare e, solong tengon

20 manga tembonang e; * i sire napetengon sire su manga pretor e, kaberane: Taumata endaung e kai mapegegolang

21 u soan kite e. * I redua kai tau Jehudi, ku mempelehabar' u kalawou haghin tundu tawotonge itarima arau

22 'tuhukung i kite, sarangbe i kite kawe tau Romawi. * Enê taumata lawo e malain dimoka si redua e, r. manga tembonang e nakihenkas' u pakeang i redua e, mase

23 nakigheser' i redua. * Wou nigheserang makepale, i redua tinahon sire su tahunku, ku i sire nempeparenta

24 su mělahapa tahunku e, u pakilukâré pakapia; * tangû i sie ene, sarang kai pia parenta kerene, měnkatewe nětahon dědua su tahunku dasi daļung-daļunge, ku naměntung i rědua.

25 Kakaloarane tangû i Paulus dĕduan Silas e nĕmpĕkaliomaneng d. nĕmpĕkantari kantari daralo Mawu Ruata e, ku taumata matatahunku baline e rudaringihĕ si rĕdua

26 e. * Kuteu kai senkianu nelinuhe maiha-iha, kakiu pinamanggilang u tahunku e nasue nakio; ene apan pintu e menkatewe natope kebi, d. lahego si sire e nasue na-

27 luka. * Tangû sarang mangangunsi e napuko, ku naka-

silo apan laheping tahunku e matatope kerene, i sie menkatewe nanawu baraeh, u mamate watangeng, batu

28 katihoeh, taumata matatahunku e kai nakatalang. * Kai i Paulus e někia u tingihě maiha ankûng: Abe pěkoa 29 dalaki su watangenguh, u i kami e čndaungbe kěbi! *

Enê sarang bou naghĕlle solo, i sie tarai kimĕse solong dalunge, ku naënsa kakendene su tengon Paulus deduan

30 Silas e, * ku bou napasebang i redua e, i sie nebera: Ia kai haruse mekapura, manga mawu! medeau masa-

31 lamatě? * Enê i rědua něbera: Pangimang su Mawu i Jesus e, ku i kau maambang, i kau r. ralohon balenuh

32 e. * Masê i rĕdua nauli u waweran Mawu e si sie r. 33 su këbi apan su ralung u waleneh e. * Ku i redua tarai niparingangeh su orase basa ene, ku i sie nanguhase liwi i redua e; woue' i sie nisahani, i sie r. apan tau-

34 mata su waleneh e. * I redua niparingangeh solong baleneh, r. nipellokang u kâng, ku i sie r. patiku dalohon baleneh e menkate ruluas' u i sie nakoa taumata mangi-

mang su Mawu Ruata e.

Tangû sarâenten naëllo, manga tĕmbonang e ri-35 moloh' u manga ĕllang u soa e, niapauli u: Pĕlloe, tau 36 ene! * Enê mangangunsi e nauli u wawera ene si Paulus e, waweraneh: Manga tembonang e rimolohe nakilěso i kamene; pěmpěsěbangke hô, ku pahundaleng di-

37 ngangu pědarame! * Kai i Paulus e něbera si sire: I sire nakigheser' i kandua, tau Roma, su tengon lawo, mase nakitahunku i kandua, manin hale i kandua wodan tanisĕsulang, kuteu i kandua kawe lapasĕbang i sire maghaļisi kerene? Abe kere'; kaiso i sire renta, ku pa-

38 ngĕntud' i kandua sarang bawa likude! * Enê manga ellang u soa e nempehabar' u wawera ene su manga tembonang e. Tangû i sire nataku, sarang nakaringihe

39 u i redua kai tau Roma; * ku i sire rimenta nanahionge si redua, mase nempangentud' i redua solong bawa likude,

40 woue' nedorong si redua, u apanentang soa ene. * Enê, nasebang bou tahunku e, i redua nakoa solong anun Lydia e, mase wou nakasilo r. nanasa manga anausembau e, i redua nahundaleng.

FATSAL XVII.

Bou rimaleng u soan Amphîpolis d. Apollônia e, i sire narĕnta su Thessalonîca, suapan pia synagogen tau

2 Jehudi. * Tangû tuhu narangeh i Paulus e simûe su anun sire, ku tellun kasabbat i sie nebisaran binohe e

3 si sire, * mělělâhee r. mapasilôe, u Christus e kai haruse metatahang sunsara, mase mebiahe bou taloaran taumata nate e, mase u kai i Sie, Christus e, i Jesus 4 ilehabareku e, ankungeh. * Ku i sire e piau nakapen-

dang u těngadě kerene, ku timamba si Paulus děduan Silas e, kerene lai tau Junani malaagama e makěpalě,

- 5 d. manga wawine kararangetangeh e waline lai mahali. * Kai tau Jehudi e kai simingking, ku i sire nempamaringang u ese u pasare daralaki e piran katau, ku napědulun taumata lawo solong taloaran soa e, ku napě-golang u soa sěmbau e, mase němpětěmbo walen Jason e, ku měnkate mědědea mangala i rědua solong anun
- 6 taumata lawo e. * Sarang kawe takinahombangeng utê, i sire menkatewe nempamoleng i Jason d. manga anausembau piran katau solong tengon manga tembonang u
- soa e, kapebansage: Nahundenta lai solong îni, i sire 7 napegolang u dunia sembau e, * ku i Jason e nanarima i sire su waleneh! Ku i sire endaung e man rulawang parentan kaitsar e kĕbi, sarangbe kawe mĕmpauli, u 8 pia datu sĕmbau baline, i Jesus, arengeh. * Baweran

sire ene měnkatewe nakapěgolang u taumata lawo d.

9 manga tĕmbonang u soa, apan nakaringihĕ e; * ku katewe hĕdon bou nĕkĕdo u mĕnggantin batangeng, i sire niaparaleng e.

10 Manga anausembau e utê menkatewe nempendoloh' i Paulus děduan Silas e solong Berêa, lěpasewe nahěbi. Sěnkarěnta sene i rědua měnkatewe nakoa solong syna-

11 gogen tau Jehudi e. * Tau Jehudi sene e tangû limembowen kapianeh wou tau Jehudi su Thessalonica e, sarangbe měnkai masadia i sire nempanarima u wawera e, ku apan ello-ello menkai mempananesui winohe e,

12 měnsang kerene wue, halě ilěhabar i rědua. e. * Tangû lawo bo'i sire nakoa taumata mangimang, d. walinewe lai mahali, i sire manga wawine r. ese Junani mararange

13 e, nëmpangimang lai. * Kai, sarang tau Jehudi su Thessalonica e nakaringihe, u waweran Mawu Ruata e ilehabarelaîn Paulus su Berêa e, i sire nahundenta lai solong

14 êne, napěgolang u taumata lawo e. * Enê i Paulus e měnkatewe nientud' u manga anausembau e solong apeng

15 e; arawe i Silâs dĕduan Timôtheus utê natana sene. * I sire nempangentud' i Paulus e utê nempangentud' i sie sarang Athena, mase nempesule wou ene, woeten nakahombang parenta si Silas deduan Timôtheus e, u apadenta pakaligha-ligha solong anun Paulus e.

16

Mahedôe si redua su Athena e, i Paulus e nakapëndang rocheh rimëlli su ralungeh, makasilo soa e mën-17 kai napene u tuladang 'panembang. * Tangû i sie meběbisaran tau Jehudi r. taumata mataku Mawu Ruata e su synagoge e, arawe měllo-měllo utê i sie měběbisaran 18 taumata 'kĕkahombangengeh su pasarĕ e. * Ku pia lai

tau pande sikolan Epicûrus d. sikolan Zeno piran katau němpědarendeh' i sie; sěngga bue němpěbera: Kai mauli u apa, taumata talimohongang endai e? ankûngben sengga utê: I sie kai sala mělěhabar u ruatan banua waline, watuben mauli i Jesus d. mělěhabarě pěbawangung u

19 taumata nate e. * Ku i sire nempamaringang i sie solong pasare Areôpagus e, ku nempebera si sie: I kami ren botonge makaringihë, mënsang kai tëntiro wuhu kereapa,

20 ĕndai ilĕhabaruh e? * U i kau e kai mauli u halĕ piran bau, mamben buhûe ikekaringih' i kami e; tangû i

21 kami e mapulu makaringihe, mensang apâe. * Kebi taun Athêna r. taumata ragang matana sene e utê, kapulun sire menkai mehabare d. makaringihe habare buhu.

Enê i Paulus, dudarisie su taloaran Areôpagus e, nĕberâe: Manga ese u Athena! ia nakahombang, u i ka-23 mene mamben tasihingeh kaagamane. * U pia ia dimaleng su soa e, ku někakělla kalawou pananěmbáng i kamene

e, ia nakahombang lai rapuhang-pananembang pia bawoheeh: Su Ruata takinasinkateng e. Tangû kai

ěndai 'lĕadateng i kamene manin bĕgan ene, taku ilĕha-24 bare si kamene e. * Duata nekoa dunia r. patiku apan suralungeh e, sarangbe kawe mawun langi d. dunia e, 25 ute tawe mebawale su kaba kinoa u lima, * r. tawe lai matatahamawun liman taumata, mesulungu kai pia pandungeh manga apa, sarangbe kawe i Sie mangonggo u 26 pěbawiahě d. singongo r. patiku sabarang su kěbi e. * Ku kalawou umate pesenkawanuang e — nariadi wou raha man sembau, kebi — niapamanuaneh kaguwau wowon-dunia e, ku i Sie ringangu nanantun tempon sire 27 nipông kaděllo r. sara u wanuan sire, * tadeau i sire mempedea Mawu Ruata e, mensang den 'kasaghipông d. 'kahombangeng, sembaliu i Sie walinewe maraun kite 28 pěsěmbau-pěsěmbau e. * U i kite e kai měběbiahě d. kukanoa d. êne su ralung i Sie, kereewe lai pia poêtan kamene piranbau nempebera: U i kite e malain 29 asaleh. * Tangû, sarangbe i kite kawe asal' u Mawu Ruata e. ute i kite abe pangenna, u kakakoa u Ruata e kai mesulungu wulaeng arau salaka arau watu, mesulung u apa kinoa u kapande arau tahuakal' u tau-30 mata. * Ini utê Mawu Ruata e, tawe mendarekeng tempon kawawega e, makiulie su taumata patiku su apae-

ituhu su hukumang adile, ipakihukung su tau sembau tineboeh; ku pinangonggoeh su kebi petatialang katengad u ene e utê pamamiaheh si Sie wou taloaran taumata nate e.

32 Enê sarang i sire nakaringihe si sie naanun pebawangung u taumata nate, tangû kai piau nempeta-

31 wen katatanakeng i sire e, u apetetobate, * sarangbe i Sie kai namello u ello sembau pehukunang u dunia e,

ghunalang u haļē ene; sengga bue utê nempēbera: I 33 kami hēdonben mēsau dumaringihē si kau mauļi u ene. * 34 Tangû i Paulus e rimaļeng bou taloaran sire. * Kai remben pia piran katau rimingang si sie, ku nakoa taumata mangimang: i Dionysius, sembau bou manga hukung su Areôpagus e, r. tau wawine arengeh i Dâmaris, d. i sire lai waļine.

FATSAL XVIII.

Bou ene tangû i sie nanĕntang u Athena e, ku nakoa 2 solong Korinthos. * Sene i sie nakahombang tau Jehudi sĕmbau, arengeh i A'quila, tau Pontus, buhu narĕnta wou Itâlia ringangu kawingeh, arengeh i Priscilla, batuu i Claudius e nĕparenta, u apan tau Jehudi e apanĕntang 3 soan Roma e. i sie rimangeng su anuneh * ku saranghe

3 soan Roma e; i sie rimangeng su anuneh, * ku sarangbe ambak' i sire kai mesulung, utê i sie natana su anun

4 dědua e, ku němunara; u i sire kai tahapěkoa tenta. *
Su apan ěllon sabbat e utê i sie měběbera su ralung u
synagoge e, ku nakapangimang u tau Jehudi r. tau
Junani.

Kaî, sarang i Silas dĕduan Timôtheus e sen narĕnta wou Macedônia e, i Paulus e tumbae mĕlĕhabar' u wawera e, manahidie su tau Jehudi e, u i Jesus e

6 kai Christus e. * Kai, sarang i sire kai rimoka d. kai němpěhodatě, i sie měnkatewe namunasě pakeangeh e, ku něbera si sire: Dahan kamene karěnta su těmbo i kamene! Ia tawe salaku. Bou îni e ia makoa solong tau

7 kafir e. * Boue' i sie nanëntang u ene, ku dimangeng su anun Justus, taumata mataku Mawu Ruata e, wa-8 leneh mëdëdëduh' u synagoge e. * I Crispus tëmbonang

8 leneh měděděduh' u synagoge e. * I Crispus těmbonang u synagoge e utê, nakoa taumata mangimang su Mawu e, ringangkewen dalohon baleneh e kěbi, d. taun Korinthos nakaringih e piau lai makěpalě nangimang ku

9 nakisahani e. * Enê i Paulus e pineberang u Mawu e su sehebi su papasasilo, ankūng: Abe kataku, kaiso

10 pěbera, r. abe pěkěndi; * u Ia dingang i kau, ku taweu sarang sěnkatau manganun limaneh si kau měkoa dalaki

11 si kau; u Ia pia taumataku lawo su soa ini. * Enê i sie sentaung d. ennung u wulang manentiron baweran

12 Mawu Ruata e si sire. * Kai su tempon i Gallio e petor u Achâja e, tau Jehudi e měnkatewe něbua sěnkapěbua dimoka si Paulus e, ku němpangěntud' i sie su těngon

13 kadera pělahukumang e, * kapěberane: Tau ěndaung e kai manalimbogho taumata e apangadatě Mawu Ruata

14 e waļine kere itētentiron toratē e. * Kai, pia i Paulus e sen mehenge u mohongeh, i Gallio e kai nebera su tau Jehudi e: Kereu kawe pia kakanoa baļine matuļidē arau kakanoa daļaki, e tau Jehudi! ute ia tumuhuewe tuļidē

15 e ankêng dumaringihe si kamene; * kaî kereu kawe pedararendeh u wawera, arau areng, arau tita su anun kamene, ute walâewe i kamene; ia madiriwe mehukung

16 su hale kerene. * Masê i sie nanokol' i sire wou tampa 17 pegaghegutâng e. * Enê i sire kebi nempehego si Sosthenes, tembonang u synagoge e, ku nempenggesere si sie su tengon kadera pelahukumang e; i Gallio e utê tawe

něsempi u ene sarang kadodo.

Sarang den bou natana sentempo rio marengu sene, i Paulus e nekata u manga anausembau e, ku nanumpang solong Syria, i sire tellun Priscilla r. i A'quila, sarang i sie ene ren bou nakikulu u temboeh

19 su Kenchrêa; u i sie kai naun pia kĕdoneh. * Tangû i sire narĕnta su Ephesos, ku sene i sie nanĕntang i rĕdua e, ku simûĕ su synagoge e ku nĕbisaran tau Jehudi

20 e; * ku sarang i sire ene nanahiônge si sie, u apakatana 21 dio marengu, i sie tawe napulu, * kaiso kai nekata i sire, kaberane: Ia mamben haruse mesaliwang saliwang damahi e su Jerûsalem; kai, ia mesulewe solong anun kamene kapia, kereu ikapulun Mawu Ruata e. Ku i

22 sie něbua bou Ephesos e. * Narenta su Cesarêa e, i sie natarai solong Jerûsalem. Bou něsombang u djamaat e,

23 i sie natanae solong Antiochia. * Ku bou natana sentempo sene, i sie rimaleng bou ene, ku limuhu wanuan Galâtia, mase woue' limuhu wanuan Phrŷgia e, man kapanoghase patiku murite e.

Tangû kai pia tau Jehudi sĕmbau, arengeh i Apollos, tau Alexandrîa, mapia mĕbera e, r. masinka-25 sinka u kalawou winohe e, rimĕnta su Ephesos e. * I

sie e naunbe nitentirông u raralengang u Mawu e, ku, taumatâe rocheeh malehabe, i sie nebisara r. nanentiron Jesus e maudu-udupe; kai, i sie tumbaben masinka u

26 pananahanin Johannis e. * I sie tangû nanĕtae nĕberan naung maļoahĕ su raļung u synagoge e. Bou nakaringihĕ

si sie něbera utê, i A'quila rěduan Priscilla e nangala i sie solong anun dědua, ku delain naněntiron daleng u 27 Mawu Ruata e limembon kapianeh si sie. * Enê sarang i sie nirentâng u kapuluneh makoa solong Achâja, tangû manga anausembau e saûneng nangasage si sie, r. němpamohe u surate, su manga murite sene e, u pakitarima. Enê, narěnta sene, i sie nakaghuna lawo si sire apan nakoa taumata mangimang e, ualingu nimet u Mawu 28 e. * U pia kuateh masaria i sie rumendehe taumata Jehudi e su 'rědaringihang u lawo, d. maněntiron kalawou winohe e, u i Jesus e kai Christus e.

FATSAL XIX.

Piạ i Apollos su Korinthos e, tangu kai nariadi, u i Paulus e, wou limuhu apan banua rasi e, kai narenta su Ephesos e, ku nakahombang murite piran katau sene. * Enê i sie nebera si sire e: I kamene nakatarima Roch Susi e, pia i kamene nakoa taumata mangimang? Enê i sire nempebera si sie: I kami lingung nakaringihe u 3 pia Roch Susi, kai tala. * Tangû i sie neberêe: I kamene kawe niurung tinuhu su pangangurung sude, tângu? Enê i sire nempebera: Tinuhu su pangangurung i Jo-

4 hannis e. * Tangû i Paulus e něberâe: I Johannis e naun mangurung u pangangurung u pětatobatě e, kapaulie su taumata e, u i sire kai 'apangimang su ese 5 duměnta samurin sie e, si Jesus e. * Sarang nakaringihě

6 ene, i sire nakisahani su areng u Mawu i Jesus e. *
Kuteu sarang i Paulus bou namello u limaneh si sire,
i sire nipetenkatentungang u Roch Susi e, ku nempe-

7 beran haghin dila, r. němpaněbalě. * I sire ene tangû ese kěbi, mângawe mapuloduan katau.

I sie utê simûe su synagoge e, ku tëllun kawulang karëngueh i sie mëbëbisaran naung maloahë, kapanëntirone halë u kararatuang u Mawu Ruata e, r. 9 mëdëdeae mapasilon katëngad' u habareh e. * Kai, sarangke pia sëngga nëmpëtënkakëti, ku dimoka, ku němpěberan dalaki bou raleng u Mawu e su taumata lawo e, tangû i sie naněntang i sire, r. něhaen manga muritě e, ku něbera apan kalaěllo su ralungu sikolan 10 tau sěmbau arengeh i Tyrânnus. * Duan taung karěngueh, kerene, hakiu patiku dalohon banuan Asia e nakaringihě baweran Mawu e, bae Jehudi, bae Junani.

11 Ku mamben kuate takinanarangeng, ikekoa u 12 Mawu Ruata, ikekoa u liman Paulus e, * hakiu heka d. manga papehe su wadangeh ilealing u taumata e su

masasaki, ku saki e manentang i sire, r. roch dalaki e 13 mahunsebang bo' i sire. * Kuteu tau Jehudi tahapebikawera luluhu wanua e kai lai piau nempetenkawahani neseba u areng u Mawu i Jesus e su taumata apan pia roch i sire ralaki e, waweraneh: Ia mangawasan bawera

14 si kau svralungu areng i Jesus ilėhabar i Paulus e! *
I sire mekėkoa kerene e utê i sire pitu ana i Sceva,

15 imâm-labo Jehudi. * Kai roch daļaki e kai simimbang unkûng: I Jesus e ia masinka bue, r. ia masinkabe*lain* Paulus e, měnsang isai; arawe i kamene utê, isai, i

16 kamene? * Ku tau pia roch kotore su ralungeh e timembo si sire, ku nakapangawasa si sire, ku nendariha kerene si sire, hakiu tentole r. pia leseeh i sire timalang 17 bou wale ene. * Tangû kinaringih' u kalawou tau Jehudi

17 bou wale ene. * Tangû kinaringih' u kalawou tau Jehudi r. tau Junani metetumana su Ephesos e, ku i sire patiku nihombangeng u taku, ku areng u Mawu i Jesus e 18 niralông. * Dingangu lawo bo' i sire apan nakoa tau-

18 niralông. * Dingangu lawo bo' i sire apan nakoa taumata mangimang e nahundenta nempangaku r. nempe-

19 běken kakanoa i sire e. * Mase měnkai pira-pira wo'i sire apan naun takapěkoa halě u kapirě e, němpanampung u kalawou buk' i sire e, ku nitatutung su těngon matan kěbi; arěgan bukě tinutung e utê nirekenang, kuteu kina-

20 hombangeng u limanpulo hiwun drachme. * Kerene, waweran Mawu e timuwo makuate, ku nakawasa.

Samurin karariadin ene i Paulus e někaraki su rochěeh u makoa solong Jerûsalem, iharan Macedônia r. Achaja; r. i sie něbera u: Bou nakoa solong ene, ia e 22 harusě lai makasilo soan Roma e. * Ku i sie rimoloh' u ruan katau wo'i sire apan měmpětětahamawu si sie e,

i Thimôtheus dĕduan Erastus, solong Macedônia; i sie

utê ren natana sĕntempo su Âsia e.

23 Endiuwe su tempo ene raleng u Mawu e kai 24 nakakariadin pegagholang masaria. * U tau sembau, arengeh i Demetrius, kipung tukang u salaka, tahapekoa balen Diana salaka rarodo, ku makadentan untung

25 lawo su apan tukang e, * kai napëtampung i sire ene ringangu manga mananësalë e, ku nëbera: Manga ese! i kamene masinka, u makapëdëndotong si kite keren 26 kapianeh e kai ambakë ini e, * kuteu i kamene maka-

26 kapianeh e kai ambakë ini e, * kuteu i kamene makasilo r. makadingihë, u tawe tumbau su Ephesos, kaiso kate kadio su kaguwau wanuan Asia e makëpalë taumata natalimbogho si anu arengeh i Paulus e, karea u pala-

27 ulieh u walinewe ruata, apa 'kĕkoateng u lima. * Ku tawe tumbau ambak' i kite e maraleng tairekeng, kaiso kaban Diana, ruata wawine masĕllahĕ e malain sarung tairekeng âpa, r. kawantugeh 'lĕadateng u kaguwau Âsia

28 r. kaguwau dunia e malain mawau. * Sarang i sire nakaringihe bawera ene, i sire menkatewe napene u pedu ku nempebansage ankûng: Masellahe, Dianan taun Ephe-

29 sos e! * Ku soa sembau e menkatewe negolang, ku taumata e menkatewe timalang senkatalang solong bale penanalangeng e, kapamolenge si Gajus deduan Aristarchus tau

30 Macedônia, ringang i Paulus su raralengeh e. * Tangû, sarang i Paulus mapulu tanae lumintu solong anun tau-

31 mata lawo e, manga murite e tawe nempamala; * mase sengga lai wou manga tembonang u Asia e, apan hapieh, rimolohe nakisahiônge si sie, u abe apakakoa solong bale

32 pěnanalangeng e. * Enê, sěnkatau něbansag u ini, sěnkatau něbansagěben uli sěmbau, u komolang u taumata e měnkatewe někalimbuhung, ku kaképalengeh wěga

33 wue, mënsang nëmpëtampungbe unû. * Ënê i sire napasëbangken Alexander bou taloaran taumata lawo e, sarangbe i sie sasae 'tëtuludang u tau Jehudi e; tangû i Alexander e nangalapen limaneh, mapulûe megelli u sa-

34 simbang su taumata lawo e. * Kai sarang i sire nakahĕngang, u kai tau Jehudi, i sire mĕnkatewe nĕmpĕbansag' u tingihĕ sĕmbau, arĕgan duan kaorasĕ karĕngueh: 35 Masĕllahĕ, Dianan taun Ephesos e! * Naraleng, djurutulis u soa e nakakaremmas u taumata lawo e ku nebera: Manga ese u Éphesos! taumatawe sûde wega, u soan Éphesos e kai mělalukadě kaban Diana masěllahě e ri-

36 ngangu tuladangeh natentung bou langi e? * Tangû, sarangu ene tawe 'karendehang, ute i kamene harusebe pakaremmase d. abe pekoa manga apa tumanie pinesa-

37 sahawu. * U i kamene nempangentud u manga ese endai e solong ini, sembaliu walinewe tahapetako kakoa u ka-

38 bah, r. tawe nempehodate duatan kamene e. * Kereu i Demêtrius e, r. i sire apan dingangeh tukang e, pia aduhang i sire manga kereapa iredoka manga senkatau, ute piabe ellon pegagheguta, r. piabe manga ghantin 39 datu; i sire walawe pekakalâke! Dingangu kereu i ka-

mene pia manga pandung i kamene waline, ute hedowen

40 iputusė su komolang natundu kahengang. * U i kite kai lai suralungu bahaja iaduhang suwuu pegagholang, sahello ini e, sarangbe tawe pungeneh ikapauli i kite, u nakapěkaliwowong si kite kerene. Bou něbera kerene i sie napěkaliaes' u komolang e.

FATSAL XX.

Sarang ganoha e sen nangĕdo, i Paulus e nakirea u apan murite e, ku nekata i sire, mase nebua solong Mace-

2 dônia. * Bou limuhu wanua ene kapanasanen bawera lawo su manga murite e, i sie nakoa solong banuan

3 Jônia e, * suspan i sie natana těllu wulang. Pia i sie sen sumake kapale, manumpang solong Sŷria, tau Jehudi e kai nempekakire metingga si sie; tangû i sie neputuse

4 mesulen banuan Macedônia e. * Nempangentude si sie sarang Asia e i siren Sôpater ana i Pyrrhus, tau Berêa, i Aristarchus deduan Secundus tau Thessalonica, r. i Gajus tau Derbe, r. i Thimôtheus, d. tau Âsia ruan katau,

5 i Tŷchicus deduan Trôphimus. * I redua e nempangalo-6 mona, ku němpahědo si kami su Troas. * I kami e tangû něbua bou Philippi e su tempon brood talahaesang e, ku narenta su kaliman ellone su anun sire su Troas e, sua-

pan i kami natana pitu ĕllo.

Tangû, pia su kahumotongang u ěllon sěnkamisa i kami matatampung u mangompeng brood, i Paulus e kai něbisara si sire, watuu kai sen dumaleng su sěnkarioěllone, ku i sie napakanandun pěbaweraneh e sarang kakalograne.

8 kakaloarane. * Enê menkai makepale solo su kamare-dasi, 9 pinekomolang i kami e. * Kuteu umbaseng sembau, arengeh i Eutychus, maiang su teba, kai kinahuntikilang malennabe, sarang kai marengu pebaweran Paulus e, ku kareau tikieh i sie nanawo wou rasi katellu hawengeh sarang bawa, ku sarang nisapua senkakakella menka-

10 tewe mesulung u nate. * Kai i Paulus e tanae limintu ku netenkasumage si sie r. nangoko si sie, kaberane: Abe

11 pahungunggui! u himukudeh e suralungben sie. * Sarang sen tarai dimangeng kapia, i sie nangempang brood e ku kimâng, mase relain nebera marengu, sarangkewe

12 kinaëllông, boue' něbua. * Dario ese e utê ěndai nisûě

i sire wiahe, ku i sire mankewen nahibore.

I kami e tangû sasae kalomona solong kapalë e, ku natanae solong Assus, suapan i kami mapasaken Paulus e; u i sie kai nëparenta kerene, watuu i sie kai

14 lumëngang. * Tangû sarang i sie sen timamba si kami su Assus e, i sie niapasaken kami, ku i kami simenggo

15 solong Mitylêne. * Bou êne utê su sĕnkarioĕllône i kami napĕllo su lanteh' u tahanusan Chios e, su sĕnkarioĕllonee wue utê i kami rimaki solong tanahusan Samos, ku natana su Trogŷllium; mase su sĕnkarioĕllone i kami

16 natuļi su Milêtus. * U i Paulus e kai neputuse sumahe Ephesus e, madirin marengu su Asia e; u i sie kai mesesasahawu solong Jerûsalem, medeau ren makarahiu sa-

17 limbang u Chamsin e sene. * Kaî, i sie rimoloh' u taumata, wou Milêtus solong Éphesus e, nakiala magha-

18 ghurang u djamaat e. * Enê sarang něnkarěnta su anuneh, i sie něbera si sire: I kamene masinka, kereapan ia, dokenkewe ěllo humotong ia nakalinda ěntanan Asia e,

19 měnkawe ringang i kamene, * kapětahamawune Mawu e pia patiku kasana-u-naung d. ěllon-mata r. madaliwung

u sasaluka kareau petatahuakal' u tau Jehudi mamate 20 si sia e; * kereapan ia tawe namaed' u sengga bou apan baraguna e, manga taku taniuli arau tanitentiro si kamene su 'redaringihang u taumata lawo d. su ralung 21 u wale, * kapanahiongene tau Jehudi e r. tau Junani e, u apetetobate solong anun Mawu Ruata e, r. apa-22 ngimang su Mawun kite i Jesus Christus e. * Kuteu kakĕlla, ĕndaung ia, malahapusĕ suralung u roch, kai makoa solong Jerûsalem, ku bega wue, mensang 'hom-23 bangeng u apa, sene; * tumbaewen masinka, u Roch Susi e měsěsahidi si sia bou soa sarang soa, u ia kai 24 'pepahedông u lahapuse d. haghi-haghin susa. * Kai, ia tawe měsasěmpi u ene, r. tawe měndarekeng u pěbawiahĕku mĕsulung u pia arĕganeh si sia, mĕdeau ia makahepusebe raralengku e ringangu raluase, d. makatimu petatahamawu taku kinatarima bou Mawu i Jesus e, 25 měsahidin Indjil u nimet u Mawu Ruata e. * Tangu kakella, ia masinka, u i kamene kebi, apan taku niluhuang nihabareng u kararatuang e, semben tawe maka-26 silo ghatiku e. * Hakiu ia mauli si kamene su ellon 27 sahĕllo ini, u ia burĕsiwen dahan kĕbi; * u ia tawe namaed' u manga apa sarang kadidi; kaguwau karakin 28 Mawu Ruata e man nasue taku nihabare si kamene. * Tangu pěmpělukadě batangeng d. kasariaewen gapáng nisarakang u Roch Susi e si kamene u pakitahimatâi, mĕdeau i kamene mĕmpangaha djamaat u Mawu nia-29 luangeh e, niwelliang u rahaneh. * Ia masinka, u su likuděku e i kamene kai 'rentâng u gurk mangina, ku 30 tawe tumalentu u ghapâng e; * masê u wou taloaran kamene e kai lai pia manga ese mempebua mempeberan hale naralumbide, ipanalimbogho manga murite e, me-31 deau tumole si sire. * Hakiu pakaralukadě, d. pěmpětahendung, u tellu taung karengueh ia tawe nangedo 32 nanasa sembau-sembau pia ellon-mataku, ello r. hebi. * 33 Îni utê, ia manarakangken kamene su Mawu Ruata e,

r. su waweran tatalentueh, su Mawu kawasa mapasombo i kamene, r. mangonggo u pusaka si kamene su taloaran taumata sinusi patiku e. * Ia tawe ninging u salaka

34 arau wulaeng arau pakeang u sarang senkatau. I kamene masinka u watangeng i kamene, u lima endaung e taku pinetahamawu pandungangku r. pandungang i sire apan

35 dingangku e. * Su hale patiku ia nanentiro si kamene, u taumata e kai haruse tumalentu u maralome e kapekaradiahange kerene, r. metahendung baweran Mawu i Jesus niweraneh e u: Mangonggo e limembowen kasalamate wou manarima.

Bou něberan ene utê i sie namulangeng ku někaliomaneng 37 dingang i sire kěbi. * Enê i sire kěbi simangi tasihinge, 38 r. i sire rimahěku lehe i Paulus e, ku diměngu si sie; * napaliu nakasusa si sire e kai wawera niweraneh, u i sire sen tamakasilo ghatineh e. Woue' i sire němpangěntud' i sie solong kapalě e.

FATSAL XXI.

1 Tangû wou nëtatëntang i sire e, r. woeten nëhënkas'u walango e, i kami mënkatewe nëtimona tahanusan Kos e, su sënkarioëllone utê nësenggo solong tahanusan Rhodus,

2 bou ene uté solong Pâtara. * Ku sarangu sene i kami nakahombang kapale senggesa solong Fenicia, ute i kami

3 nahunsake mase něbua. * Nidating u lanteh'u Cyprus e, tahanusa ene winalan kami su kaihi, ku i kami nětimona wanuan Sŷria e, ku timuli su Tyrus; u kapalě e kai ha-

4 ruse mangaung u lurangeh sene. * I kami nakahombang manga murite e, ku natana pitu ello sene; i sire ene utê nauli u Roche e si Paulus e, u abe tarai solong

5 Jerûsalem e. * Bou napakatimun ello ene utê i kami nempebua ku nahundaleng, enê nientud' i sire kebi dingangu manga kawing d. ana i sire sarang likud' u soa e; narenta su apeng e tangû i kami nempamulangeng

6 ku nempekaliomaneng, * mase woue' nempekakata; boue' i kami simake su kapale e, i sire utê nempesule solong balen sire.

Nakahepuse sasenggo i kami wou Tyrus e, i kami nidating u Ptolemâis e, ku nempegelli u tabea su 8 manga murite e, ku natana sahello su anun sire. * Su sënkarioëllone i kami nëmpanëntang i sire, ku nahundaleng solong Caesarêa, ku nahundangeng su anun Philippus mëlahabarë Indjil e, sëmbau bo'i i sire pitu wue,

9 ku natana su anuneh. * I sie utê pia anaeh wawine epa 10 tanikekawing, manebale. * Pia i kami piraeello sene, tangû pia nabi sembau narenta wou Judêa, arengeh i

11 Agabus; * i sie rimenta su anun kami, ku nangala papegon Paulus e, mase nehapuse lima r. laed'u watangeng, boue' nebera: Kereini waweran Roch Susi e: Tau pia papegoneh ini e 'hapusang u tau Jehudi su Jerûsalem e

12 kereini, mase isarakang i sire su tau kafir e. * Enê sarang nakaringih' u ene, i kami r. sire apan matana su soa ene e nempanahiônge si sie, u abe apatarai solong

13 Jerûsalem e. * Kuteu i Paulus e kai simimbang: Kawe mekekapura i kamene, u kawe mahunsangi ku mapakalowo u naungku e? u ia tawe tumbau nariahi makihapuse, kaiso sadia lai mate su Jerûsalem e waug' u

14 areng u Mawu i Jesus e. * Tangû sarang i sie tawe kinasahiongêng, utê i kami e naremmase su ene, ku

nempebera: Kapulun Mawu e kariadi!

15 Samurin ello piran bau ene i kami nedariahie 16 rumaleng, boue' nahunsaka solong Jerûsalem, * ku manga murite su Caesarêa e piau lai natarai dingang i kami, ku i sire nempangentud' i kami solong anun Mnason, tau Cyprus, murite maghurang, 'kawunakeng i kami e.

17 Narenta su Jerûsalem e, i kami nitarima u manga 18 anausembau e ringangu raļuase. * Su senkarioellone utê i Paulus e rimangeng dingang i kami su anun Jacobus

19 e, ku kalawou maghaghurang e nempetampung sene. *
Tangû wou negelli u tabea si sire e, i Paulus nebeken
kalawoewen apan kinoa u Mawu Ruata su anun tau

20 kafir e, kinoa u pĕtatahamawuneh e. * Bou nakaringihĕ e, i sire nĕmpĕdalo Mawu Ruata e, mase i sire nĕbera si sie: I kau makasilo, anausĕmbau! kereapan kakĕpaļ'u hiwune tau Jehudi mĕmpangimang e, ku i sire man

21 taumata maghising mesempi torate e. * I sire tangû kai nihabareng bo' i kau, u i kau kai manentiro kalawou tau Jehudi madalau su tau kafir e, apanentang i Musa e,

kapaulie si sire, u abe apakisunat'u manga ana i 22 sire e, r. abe apadaleng tuhu kalawou tundu e. * Tangû kereapâe? I sire lawo e mamben mempetampung; u i

23 sire makaringihë u i kau naëndai. * Tangu tûhu bawera iweran kami si kau! Su taloaran kami e pia ese ĕpau

24 katau němpěkědon diandi sěmbau. * Pamaringang i sire ku panusin batangenguh ringang i sire, r. pananggung onkosě harusě 'koateng i sire e, mědeau i sire wotonge makikulu u těmbo i sire; tangu kěbi makahěngang, u walinewe kahěngang, apan nihabarě si sire wo' i kau e,

25 kaiso u i kau maļain dudaļeng su pēsasēmpi torat e. *
Tau kafir nakoa taumata mangimang e utê, su haļē i sire i kami nēputusē d. namohe, u i sire wotong pēmpēteghang kumina kina sinēmba su berhala, r. pēmpēteghang kumina daha r. kumina kina natēpu, r. mēsun-

26 daļē. * Enê i Paulus namaringang ese epa e, ku nanusi watangeng dingang i sire su senkarioellone, woue' simûe su kabah e, ku napakasinka u 'kahepusang u tempon petatenkasusi e, elloe 'pangentudang u sasemba waug' u sembau-sembau bo' i sire lima e.

27 Kuteû, sarâeng pitu ello e sen mapaghohe, manga tau Jehudi wou Asia e, nakasilo si sie su ralungu kabah e, kai napegolang u taumata lawo e, r. nempe-

28 hego si sie, * kakiae: Ontôléko, manga ese Israel! Kai i anu endaung e, tau manentiro su kebi su patiku tampa hale iredoka umate *Israel* e r. torate e r. tampa ini e; ore i sie saralain napasûe u tau Junani su kabah e, ku

29 napakakotor' u tampa susi ini e! * U i sire kai wou nakasilo si sie su taloaran soa mědědingang i Trôphimus tau Éphesus e, ku katiho i sire i anu ene kai niapasûě

30 i Paulus su kabah e. * Enê soa sembau e menkatewe negolang, d. taumata e nempekaliwowong, ku i sire nempehego si Paulus e, ku nempamoleng i sie solong bawa likud' u kabah e, woue' lahepingeh e menkatewe

31 nasue nihęping. * Enê, pia i sire mempededeae mamate si sie, tembonang u wuntuang u soldatu e nikaratingangken habare, u soan Jerûsalem sembau e menkatewe

32 něgolang. * Enê i sie měnkatewe namaringang u soldatu

r. tembonang-u-mahasu piran katau, ku timalang solong anun sire. Tangû i sire, sarang nakasilo tembonang-usĕhiwu r. mĕsaseke e, nĕmpangĕdo nĕndariha si Paulus e. 33 Tangû tĕmbonang-u-sĕhiwu e mĕnkatewe himaung ku něhěgo si sie, mase něparenta, u i sie pakihapus' u hante ruan bua, r. nakiwalo mensang i sie isai, r. men-34 sang kai někapura. * Enê taumata lawo e, sěmbau někia u ini, sembau nekia u ene; tangû sarang tatêe makahombang habarë natuntu, kahiangu pegaghahe e, i sie 35 neparenta u i Paulus e pakientude su kota e. * Nidating u tukadě e tangû i sie kate nisendeng u manga soldatu 36 e kareau pesasasuhud' u taumata lawo e; * u taumata 37 makepa-kepale e man katolene, kakiae: Pate, i sie! * Kuteû, sarâeng i sie sen isûĕe su kota e, i Paulus e něbera su těmbonang-u-sěhiwu e: Botonge ia měberan manga apa si kau? Enê i sie ene nebera: I kau kai 38 masinka u weran Junani e? * I kau kai waline tau Mitsir ěnae pira hěbi nangarasě napalawang u ese tahapěhampasĕ ĕpau hiwun katau, mase nangaha i sire solong 39 kehu-mahuenne e? * Ankûngben Paulus u: Ia kai tau Jehudi wou Tarsus, borgor u soa waline kadio su wanuan Cilicia e: kai ia mědědorong si kau u ia balako 40 apebera su taumata lawo e. * Enê sarang i sie namala, i Paulus e nangalapen limaneh su taumata lawo e, ku sarâeng sen pia kararemmase kahengang, i sie nebisara si sire su weran Ibrani e, waweraneh:

FATSAL XXII.

1 Manga ese anausembau d. manga amang! pempeda-2 ringihe sasimbangku taku isesimbang îni si kamene! * Enê, sarang i sire nakaringihe, u i sie mebebisaran 3 beran Ibrani si sire, i sire saunengke naremmase. * Tangû i sie nebera: Ia kai tau Jehudi, pinahana su soan Tarsus su Cilîcia, kaihô nihiking su soa ini, r. niapesikoļa su laed' i Gamâliel e tinuhu su kahegis' u torat' u manga iupung e, ku ia e taumata maghising tumatawang adat' u Mawu Ruata e, mesulungkewen kamene kebi sahello

4 ini. * Ku těntiro taku 'těluhukang ini e taku niwawatukang sarang papate; ia měnkai mělěhapusě ese d. wašwine, taku isěsarakang ipakitahunku; * imâm-marange e r. raad'ewe sěmbau e sahidiku su ini, u ia saralain nionggotang i sire ene suratě su manga anausěmbau su Damascus e, ku ia tamâi, mědeau makawawalain sire sene e malahapusě solong Jerûsalem, tadeau 'pahangeng. * Kai, pia ia su raralengangke, ku sen masanggid' u soan Damascus e, ia kai nihombangeng, u kai pia tualagě masaria sěnkianu natuahě bou langi e, něliwung si sia, 7 tempon ěllo marange. * Ku ia nasumagě su ěntana e, r. nakaringihě tingihě něbera si sia: Saul! Saul! kai 8 unûe i kau mananahusu si Sia? * Enê ia simimbang u: Isai i kau, Mawu? Kuteu i Sie něbera si sia: Ia kai i 9 Jesus tau Nâzareth 'sěsasahusuanguh e! * I sire apan dingangku e utê nakasilowe tualagě e kaî tingih' u tau

dingangku e utê nakasilowe tualage e, kaî tingih' u tau 10 mebebera si sia e tawe kinaringih' i sire. * Ia e tangû nebera: Mekapurâe, ia, Mawu? Kuteu Mawu e nehengetang si sia: Pebua ku kakoa solong Damascus, ku sene i kau hedon 'paulikang u kalawou sabarang ipakikoa si

11 kau e. * Tangû sarangu ia kai tamakasasilo sarang kadidi kareau kawantug' u tualagĕ ene, ia nitatan sire apan dingangku e, mase ia nidating u Damascus e.

Kuteû pia i anu sembau, arengeh i Ananias, tau mataku Mawu Ruata e tuhu torate e, r. pia sasahidi 13 mapia wou patiku tau Jehudi matana sene e, * rimenta solong anuku ku nebera, rudarisi su tengoku: Saul! anausembau! kariadie makasilo kapia! Enê, ia nakara-

14 lingarâe si sie. * Tangû i sie něbera: Duatan manga iupung i kite e nanantun kau u iapakasinka kapuluneh e, r. makasilo si Maadilě e r. makaringihě tingihě bou

15 ralungu mohongeh; * u i kau e kai makoa sahidineh su tengon patiku taumata, sahidin apan kinasilonuh r.

16 kinaringihuh e. * Tangû, kai relain mahĕdo unû? Pĕbuae! ku pakiurung d. pakiuhas' u rosanuh e, kakuine arengeh!

17 Enê, pia ia sen nasule su Jerûsalem e, ku měkekaliomaneng su ralung u kabah e, ia kai nihombangeng, u 18 kalawou lahengangku e kai negaghalisa, * ku ia nakasilo si Sie, i Sie kaberane si sia: Pesasahawuko ku panentang u Jerûsalem e pakaligha! u i sire tawe mempanarima

19 sasahidinuh wou Ia e. * Enê ia nĕbera: I sire masinka u watangeng, Mawu! u ia naun manahunku d. mĕgĕnggeserĕ su ralung u synagoge e apan mangimang si kau

20 e, * r. masinka, u pia i sire mapatedo dahan Stéphanus, sahidinuh e, ia malain dudarisi su piau e', ku manode u raluaseku e, r. medendeso pakeang i sire mempamate

21 si sie e. * Kuteu i Sie něhengetang si sia: Dâkoe! u i kau kai taku irolohě solong marau, solong tau kafir e.

Enê i sire rimaringihe si sie sarang bawera ene, woue' i sire nempebansage ankûng: Apakatadise wou wowondunia e, taumata kerene! u i sie tawe haruse

23 měbiahě. * Tangû sarâeng i sire měnkate měmpěběbansagě kerene, r. němpěnděmme u pakeang i sire, r. něm-

24 pangaes'u awulĕ su kinoâng e, * utê tembonang u sĕhiwu e mĕnkatewe nĕparenta nakisûĕ i sie su kota e, r. nangoro, u i sie pakibalôi pia pĕnggaghesere, mĕdeau i sie makakasinka mĕnsang kai unûe i sie iwĕbansageng i sire

25 kerene. * Enê, pia i sire mělěhapusen sie su rihi e, i Paulus něbera su těmbonang-u-mahasu dudarisi sene e: I kamene wotonge wue měnggesere tau Roma haleeh

26 wodaļain tanisēsulang d. i sie tanihukung? * Sarang tembonang-u-mahasu e nakaringihē ene, i sie nakoa solong tembonang-u-sehiwu e, ku nauļi u ene r. nebera:

27 Halebe kereapa, 'koatenguh e? kai tau Roma, tau ene! * Enê tembonang-u-sehiwu e tanae solong anun Paulus e ku nebera: Pauliko sia: tau Roma i kau e? Tangû i

28 sie něbera u: Ore. * Těmbonang-u-sěhiwu e simimbang: Taku niwělliang u roitě makěpa-kěpalě, tulid' u borgor u Roma e. Ankûngben Paulus utê: İa utê kawe pina-

29 hana borgor u Roma. * Enê i sie mčnkatewe piněllo i sire naun apamanti si sie e, r. těmbonang-u-sěhiwu e nataku lai, sarang nakaringihě, u kai tau Roma, ku i sie kawe nakihapus' i sie.
30 Su sěnkarioěllone utê, mapulûe masinka ma-

Su sĕnkarioĕllone utê, mapulûe masinka matĕngadĕ, mĕnsang tau Jehudi e kai mangĕnsil' u apa si sie, i sie nakilukan sie r. něparenta, u těmbonang u imâm d. raad'ewe sěmbau e pakasue apětětampung; ku i sie napalintu i Paulus e, ku napararisi i sie su těngon sire.

FATSAL XXIII.

Enê i Paulus e, mamandae raad e, něbera: Manga ese anausěmbau! Sarang sahěllo ini e ia měnkawe rudaleng u naung pia kasinkae mapia-pia su těngon Mawu Ruata e. * Enê imâm-marange, i Ananias e, nangorôe si sire rudarisi su masanggid i Paulus e, u apaměpelě mohongeh. * Tangû i Paulus e něbera si sie: Mawu Ruata e mamalo si kau, rarěndung nilaburang u mawira! I kau e maiang mědeau měhukung u ia ituhu su toratě e, kuteu kawe manomahě toratě e, sarangbe mangoro makipalo si sia e? * Enê i sire rudarisi sene e němpěbera: I kau kai měběbera imâm-marange u Mawu Ruata e? * Kuteu i Paulus e něbera: Ia běga wue naûn, manga anausěmbau! u i sie kawe imâm-marange; u kawe pia binohe: Kumbahangbe měbera ralaki bou

tembonang u umate sendinganenguh e.

Enê sarangbe i Paulus masinka, u sengga kai Sadduki, sengga utê Farisi, i sie nebera su raad e: Manga ese anausembau! ia kai tau Farisi ana u Farisi; kai ualingu pelaharape e r. pebawangung u taumata nate 7 e ia nientude su tengon hukumang! * Enê sarangu i sie neberan ene, tangu piae pedararendehe su taloaran tau Farisi r. Sadduki e, ku taumata senkomolang e 8 napahia duan kapendangeng. * U ankûng u Sadduki e, tawe pebawangung u taumata nate r. tawe melaikat d. 9 tawe roch; arawe su tau Farisi e ene ileaku kebi. * Tangu piae pebawansage masaria, ku tau Farisi masasinka u winohe e piau nempebua dimendehe, ankûng: Tawe dalaki kinahombangeng i kami su tau endai e; ku kereu manga pia roch arau melaikat nebisara si sie 10 utê? * Tangû sarang pedararendehe e kai sauneng, tembonang-u-sehiwu e nataku, u i Paulus e kai 'pebawo-

lengang i sire sarang masasawu pěsěnkoro, ku i sie něparenta napalintu u měsaseke e niapangala i sie wou taloaran sire r. niapangentud' i sie solong dalung u kota 11 e. * Su sĕnkahĕbine utê Mawu e rimĕnta su anuneh ku něbera: Pakaraloahě, naunguh! u kereewe i kau něsahidin Ia su Jerûsalem, kerene i kau harusĕ lai mĕsahidi su Roma. 12 Sarang namalukadě, tangû tau Jehudi e němpětampung nědarodato, ku i sire němpangane watangeng, kaberane u i sire tawe kumâng d. tawe manginung i 13 sire ren tanakapate si Paulus e. * Limembon epaupulo 14 su kataune, i sire němpěsalu kerene e. * Ku i sire nakoa solong anun manga imâm-labo d. maghaghurang e, ku němpěbera: I kami e něgaghighilě pia saluneh, u tawe mempangidop'u manga apa sarang bou nakapate si Paulus 15 e. * Tangû i kamene r. raad e papakasinkako su tembonang-u-sëhiwu e. u i kamene kai makiënnae i sie solong anun kamene, mědeau halčeh e ren 'sĕsulang i kamene limembon kapiane; i kami e utê sen diahi mamate si 16 sie ren tanididating i kamene. * Kai, sarang ana u wawinen Paulus e nakaringih' u akale ene, i sie natarai 17 solong kota e, ku nauli si Paulus e. * Enê i Paulus e kimui manga tembonang-u-mahasu e sembau, ku nebera: Ahako solong anun tembonang-u-sehiwu e, umbaseng 18 ĕndaung e, u i sie kai pia apa ihabarĕ si sie. * Enê tembonang-u-mahasu e namaringang i sie, ku nangentud'i sie solong anun tembonang-u-sehiwu e, ku nebera: I Paulus, tau matatahunku e kimuin ia solong anuneh, ku nedorong si sia u apangentud'u umbaseng endaung 19 e solong anunuh, watuu kai pia apa iulieh si kau. * Enê těmbonang-u-sěhiwu e nangumpaedě limaneh, ku namaringang i sie nameho kadidi bou ene, mase nakiwalo: 20 Kai apa, habaruh si sia e? * Tangû i sie nĕbera: Tau Jehudi e kai nempegaghighile medorong si kau, u apelělintu i Paulus solong raad e rioello, mělle u raad e 21 kai sauneng mananësui halĕeh e. * I kau utê abe pahimang si sire; u i sie kai 'tinggateng i sire limembon epaupulon katau kakepaleh, ese nempesalu u tawe kumâng d. tawe manginung, i sire ren tanakapate si sie

e; ku îni i sire sen nariahi, kate mahĕdo kakirenuh. 22 Enê tĕmbonang-u-sĕhiwu e napakapule u umbaseng e pia parentaneh, u abe apauli su sarang sĕnkatau, u i

23 sie napakasinka u ene si sie. * Masê i sie kimui tembonang-u-mahasu e ruan katau ku nebera: Pendiahikon mesaseke duahasu su kataune, apakariahi roken orase kasioneh su hebi e, iapakakoa solong Cesarea, r. sumasake kawalo pitunpulon katau, r. mamamiti duahasu

24 su kataune; * r. pakiriahielain binatang piranbau ipakisakêi si Paulus e, mědeau maěntudě ta hombangeh ralai

su anun Governôr i Felix e.

Ku i sie namohe u suratě bawaloneh kereini: *
26 I Claudius Lŷsias su Governôr makawasa, i Felix; ka27 papia! * Tau ene nisame u tau Jehudi e, ku sen 'pěpatêng i sire, pia ia diměntan měsaseke, ku nělěso i sie

wou liman sire, sarangu ia kai nakaringihe u i sie kai 28 tau Roma. * Ku mapulûe masinka, mensang i sire mangensil' u apa si sie, ia e nangentud' i sie solong tengon

29 komolang u mělahukung e, * kuteu nakahombang, u kai 'lěensilang u hale u torat' i sire ipědědarendehe, kai tawe aduhang u salagě harusě sigěsakeng u papate arau

30 lahapusë. * Tangû sarangu ia kai nihabareng, u tau ene kai 'tinggateng 'patêng, tangû ia mësësasahawu makiëntud' i sie solong anunuh; ringangu ia nëparenta lai su mangangaduhang e, u apauli u kalâk' i sire e su tengonuh.

Tangû manga mësaseke e nëmpangala si Paulus e, kereewe niparenta si sire, ku nëmpangëntud' i sie

32 hĕbi sarang Antipatris; * sĕnkarioĕllone ute i sire nĕmpĕsule, ku i sie kate nipakiĕntudĕ su apan maiang su 33 kawalo e. * Enê, i sire ene, narĕnta su Cesarêa e,

nanegon surate su Ghantin-Kaitsar e, r. napararisilain 34 Paulus e su tengoneh. * Tangû, wou nebasan surate e, i sie ene nakiwalo, mensang bou provincia sude, i sie;

35 kuteu sarang nakaringihe, u wou Cilîcia, * i sie nebera: Ia mananesui haleuh e maeng i sire mangaduhang i kau e narentae lai. Mase i sie neparenta, u i sie pakihapai su wale-lawo i Herôdes e.

FATSAL XXIV.

Samurin lima ĕllo imâm-marange i Ananias e narĕsungke lai ringangu maghaghurang e r. tau tahawera arengeh i Tertûllus, ku i sire nempauli u apan aduhang 2 i sire ipangalâke si Paulus e su Governôr e. * Sarang i sie sen nikuiang, i Tertûllus e nanetae nangaduhang i 3 sie, waweraneh: * Ualing i kau e, Felix makawasa! i kami e luluas' u pĕdarame maralung, d. kapandenuh e nakapia hale pira-pira su anun umate ini e, ku ene ileakun kami su patiku tampa d. sidutu, pia tarimakase 4 i kami masaria. * Kai, mědeau ia semben tawe měděngu i kau, ia mědědorong si kau, u i kau raringihěko ma-5 ligha si kami e tuhu su kapian naunguh e. * I kami e tangû kai nakahombang, u tau endai e kai sahinda maminasa, r. kai taumata mapegegolang u patiku tau Jehudi su kaguwau dunia e, r. kai mangangaha apan 6 taumata tutole tentiron tau Nâzareth e, * taumata lai sarang nanaluka néhinakang kabah e. Tangu nihégon 7 kami, ku sen ilehukung i kami tuhu torat' i kami e,* kai tembonang-u-sehiwu i Lŷsias e kai n'ontole ku nangala i sie ringangu kawasa wou ralung u liman kami 8 e. * r. neparenta su taumata mangaduhang i sie e, u apaĕnsae solong anunuh. Tangu ini i kau pananĕsuin kakiwalo si sie, ku i kau makaringihe si sie kalawou 9 sabarang ilĕĕnsil' i kami si sie e. * Tau Jehudi e tangû

u man kerene.

10 I Paulus e tangû, woeten nikalapêng u Governôr e u apĕbĕbera, simimbangke: Sarangu ia masinka, u i kau mĕnkai sen pira-pira su taunge karĕngueh hukung u umatĕ ini e, ute mĕnkai pia naungku maloahĕ ia tull matawang perkaraku e. * Kereewe i kau makasĕsui, kai

malain nasue timamba su pangangaduhang e, kapeberane,

11 matawang perkaraku e. * Kereewe i kau makasesui, kai wuhûe roken enae mapulo-dua ello, ia narenta su Jerû-

12 salem e u měkaliomaneng e. * Ku i sire tawe nakahombang si sia měběbisaran manga sěnkatau su ralung u kabah e, r. tawe lai nakačba si sia mapěkěkaliwowong u taumata e, walâewe su apan synagoge e, walâewe su soa 13 e; * d. i sire tawe lai makatode, u mamben tĕngadĕ,

14 apan ĕndai ilĕĕnsil' i sire si sia e. * Kai, ia mangaku si kau, u ia mĕtĕtahamawu Ruatan manga iupungku e mĕbĕbatu daleng isĕsĕba i sire secta e, kapangimange patiku apan mabawohe su toratĕ e r. su winohe u manga

15 nabi e, * r. pia harapěku su Mawu Ruata e, měsulungkewe lai i sire ěndai e, u hědon pia pěbawangung u

16 maļaadile d. raraļaki. * Hakiewelain ia metetatetehe mebebiahe pia kasinka-u-naung tamananenkuļe si sia su

17 tengon Mawu Ruata e r. su tengon taumata e. * Samurin pira-piran taung tangû ia kai rimenta mangentud'u tatalentu su manga tambawanuaku e, r. mangentud'u

18 sasemba. * Kuteû, pia ia sen bou nanusi watangeng, ku melehalee su ralungu kabah e, ia kinahombangeng u tau Jehudi wou Asia piran katau, kai walinewe ri-

19 ngangu taumata lawo, arau pia ganohaeh. * I sire ene kawe haruse êne sini su tengonuh ku mangaduhang u ia, kereu i sire masinka u manga apa ikapangaduhang

20 si sia. * Arau i sire endai e pauli, mensang salage kereapa kinahombangeng i sire si sia pia ia dudarisi su te-

21 ngon raad e, * su likud' u aramanung bawera senkamohong, taku niwohang su taloaran sire u: Kai ualingu hale u pebawangung u taumata nate e ia nientude su tengon hukumang i kamene sahello ini!

22 I Felix e tangû — i sie masinka u raleng u Mawu e mapia — napakaĕnna perkara ene, ku nĕbera: Ia mananĕsui halĕ i kamene kamageng tĕmbonang-u-

23 sěhiwu i Lŷsias e naĕnsae solong îni; * r. i sie nĕparenta su tĕmbonang-u-mahasu e, u i Paulus e pakipaedĕ su tahunku, kai pakahâng bue, pĕkakoa si sie e, mase u i sie abe pameto manga anausĕnkatauneh e sarang sĕmbau, kamageng mĕmpĕtahamawu si sie.

24 Samurin piran ello i Felix e rimenta, i reduan kapapûngeh i Drusilla, tau Jehudi, ku nakiala i Paulus e, ku dimaringihe si sie mauli u pangangimang si Christus

25 e. * Kaî, sarang i sie nebisaran kaadile d. pebawiahe maamumang d. hukumang su dunia 'mahi sembau e, i

Felix e kai nataku, ku simimbang: Dakoe soho, sensule ini! kereu ia makahombang temponeh mapia, ia makiala 26 i kau. * I sie kai lai meleharape, u i Paulus e megelli u roite si sie; hakiewen i sie menkai masau makiala i 27 sie r. mebebisaran sie. * Kai, naliun duan taung i Felix e niawengang i Porcius Festus; ku, piae kapuluneh metatahino su naung u tau Jehudi e, i sie namalan Paulus e su tahunku.

FATSAL XXV.

I Festus e tangû, narenta su wanua ene, natarai solong Jerûsalem, samurin tellu ello. * Enê manga imâmlabo d. kararangetang u tau Jehudi e nempangaduhang i Paulus e si sie, ku nempedorong si sie, * u apanode u kapian-naung si sire, ku apakiala i sie solong Jerûsalem e; i sire utê nekakire metingga mamate si sie su raralengang e. * I Festus e utê simimbang, u i Paulus e kawe matatahunku su Cesarea, ku i sie ligha lat tanae solong ene. * Ankûngeh: Manga tembonang i kamene tanae lai hô, ku pangaduhang u tau ene, kereu pia sa-

lagĕ suralungeh. Bou natana su soan sire man tumbau manga ualu arau mapulo ĕllo, i sie nasasae solong Cesarêa, ku senkarioellone i sie naiang su kaderan melahukung e, 7 ku něparenta nakiala i Paulus e solong těngoneh. * Enê sënkarëntaneh, tau Jehudi nahundënta wou Jerûsalem e měnkatewe němpěliwung si sie, ku němpangaduhang u kalâkĕ lawo d. mawawĕha si sie, kalâkĕbe tawe nika-8 tode i sire u tengade, * sarangbe i Paulus e nanode su sasimbangeh e, u i sie tawe nesalage, balâewe su torate 9 e, walâewe su kabah e, walâewe su kaîtsar e. * I Festus e utê, mapulûe metatahino su tau Jehudi e, simimbang si Paulus e, ankûng: I kau mapulu tarai solong Jerûsalem, ku makihukung i kau sene su tengoku su 10 kalawou aduhang ene? * Kai i Paulus e nĕbera: Ia kai rudarisi su tengon kadera pelahukumang u kaitsar e, ku kai sêne, ia harusĕ ihukung. Ia tawe nĕsalagĕ su tau 11 Jehudi e, kereewe lai i kau masinka mapia-pia. * Kereu ia nesala, arau nekoa manga apa haruse 'sigesakeng u papate, ia tawe kai madiri mate; kai kereu taweu tengade, apan ileensil' i sire endai si sia e, ute ia tawe ikasarakang u sarang senkatau si sire. Ia makihukung

12 su kaîtsar e. * Tangû, wou nĕbisaran mananĕguneh e, i Festus e simimbang: I kau nĕkui su kaîtsar e, i kau

iapatanae solong anun kaitsar e.

Enê naliun pira ello i ratu Agrippa reduan Bernîce nempedenta solong Cesarêa mempeberan salamate-dimenta

14 si Festus e. * Tangû pia i rědua senệe arĕgan pira ĕllo karĕngueh, i Festus e nĕbĕken haļĕ i Paulus e su ratu e, waweraneh: Pia tau sĕmbau nitĕntang i Felix mata-

15 tahunku; * tau ene, pia ia su Jerûsalem naûn, niaduhang u manga tembonang u imâm e r. maghaghurang u tau

16 Jehudi e, ku i sire makiputus' u hukumangeh e. * Ia e simimbang si sire, u tau Roma e tawe narang i sire manarakang u taumata sembau den taniapetetengon taumata mempangaduhang e, r. ren tanakadea joaheh tuma-

17 tawang haleeh. * Lepasewe i sire narenta sini, ia senkarioellone menkatewe naiang su kaderan melahukung e,

18 ku něparenta nakiala u tau e. * Kai, taumata měmpangaduhang němpětěngo e tawe němpangěnsil u manga

19 apa naun taku itetika, * kaîso nakapesedu si sire e kai pedararendeh' u hale u agaman sire r. hale u tau arengeh i Jesus, tau sen nate, kuteu ankûng i Paulus e u

20 wiahĕ. * Tangû sarâeng ia bĕgâe, mĕnsang kai 'sĕsuîang kereapa, halĕ ene, ia nĕbera, mĕnsang i sie mapulu solong Jerûsalem, ku makihukung su kalawou sabarang

21 ene e sêne. * Kai, sarang i Paulus e kai nĕkui su areng u kaitsar e, mĕdeau halĕeh hĕdon iapakasinka su kaitsar e, ia nĕparenta u pakipaedĕ su tahunku, sarang i sie

22 taku ipakiëntudë solong anun Augustus e. * Enê i Agrippa e nëbera si Festus e: Ia kai mapulu rumaringihë tau ene. Dioëllo, ankûngeh, i kau makaringihë si sie.

23 Sĕnkarioĕllone tangû, sarâeng i Agrippa rĕduan Bernice sen dimĕnta, pia kawantugeh masaria, ku sen simûĕ su kamarĕ dararingihang taumata pia gĕgutan sire e, ri-

ngangu manga tĕmbonang-u-sĕhiwu e r. kararangetang u taumata su soa ene, tangû i Paulus e endaie lai nia-24 pasûĕ, nituhu su parentan Festus e. * Ku i Festus e něbera: Datu Agrippa! d, i kamene ese patiku apan sini ringang i kami e! E endai, i kamene makasilôe tau nipebisaran kalawou tau Jehudi su Jerûsalem d. sini e si sia, i sire man kapebansage, u i sie sen ta haruse 25 měbiahě. * Kai, sarangu ia kawe nakahombang, u i sie tawe něsalag' u kakanoa harusě 'sigesakeng u papate, mase i sie kawe lai nĕbera u makihukung sie Augustus 26 e, utê ia neputus' u makientud' i sie. * Kaihô taweu apa natuntu, taku iwohe su Mawu e, hakiu i sie taku nipakientude su tengon kamene, lembone su tengonuh, ratu Agrippa! medeau ia piau iwohe, samurin panana-27 něsui halčeh e. * U su pěndangku e kawe kakanoa u taumata ta naungeh, makitondan taumata matatahunku, ku tawe ringangu mapakasinka u laaduhang ipangalâkĕ si sie e.

FATSAL XXVI.

1 Tangû i Agrippa něberâe si Paulus e: I kau e iwěbala sumimbang tumatawang batangeng. Enê i Paulus e na2 nogoren limaneh ku simimbang kerei': * Su pěndangku e, ratu Agrippa! untung bue si sia, u ia sahěllo ini wotonge sumimbang su těngonuh su kalawou sabarang 3 ilěensil' u tau Jehudi si sia e, * watuu i kau masinka mapia-pia kalawou tundun tau Jehudi e r. hale u agaman sire makapědědarendehě e. Tangû ia mědědorong si kau, raringihěben naun manandu si sia e.

4 Pěbawiahěku roken ia den dario e, tau Jehudi e masinka u ene kěbi, sarangbe naun su taloaran tamba5 umatěku, r. naun su soan Jerûsalem e roken bou tětaeh; *
i sire masinka doken marěngu-děngu, kereu i sire mapulu měsahidi, u pěbawiahěku e naun pěbawiah' u tau
Farisi itětuhu su těntiron kahěgisang u sectan agaman
6 kite e. * Ku îni e ia kai ilěhukung ualingu pangangumbala su kědo niriandin Mawu Ruata e su manga iupung

7 e, * kĕdoe ilĕharapeng u asaļ' i kami mapulo-dua e u karatingang i sire kapĕtahamawune maghising su Mawu Ruata e ĕllo r. hĕbi. Kai ualingu pĕlaharapĕ ene, mawu

8 ratu! ia ilĕensilang u tau Jehudi e. * Kereapa wue, su pendang i kamene, kai apa i kamene tamakapahimang u

9 kahengang, u Mawu Ruata mamiahe taumata nate? * Ia e tangû, sunaungku naûn ia kai haruse sumeke areng i

10 Jesus tau Nâzareth e matedu; * ku ia někoa kerê' su Jerûsalem e, ku ia nanahunku u masasusi e makěpalě, boeten nakatarima kawasa měkoa kerene e wou manga imâm-labo e; ku 'mageng i sire 'patêng, ute ene ma-

11 tuhu lai su kapuluku; * ku su apan synagoge e masau ia mamahang si sire naûn, d. ia manihasa si sire měhodatě; kahian katědu u pěndaributuku si sire e, i sire

12 hakiu taku bebawatukang sarang soan banua waline. * Kerene ia nakoa lai solong Damascus, pia kawasa r.

13 parenta wou manga tembonang u imâm e. * Kuteu su raralengang e, mawu ratu! ello marange ia nakasilo tualage namaliu sennang u matang-ello e, ennae natuahe bou langi e, neliwung si sia d. si sire rudaleng dingang-

14 ku e. * Pia i kami nasue něnkasumagě su entana e, ia nakaringihě tingihě něbera si sia su weran Ibrani e: Saul! Saul! kai unûe i kau mamamatu si Sia? Mamben

15 makěti si kau mamakelě sasusu e! * Tangû ia něberáe: Kai i sai, i kau, Mawu? Kuteu Mawu e něbera: I

16 Jesus běbawatukanguh e. * Kai pěpětie ku darisi, u Ia kai siměhang si kau mědeau i kau Taku 'koateng mětatahamawu r. sahidin apan kinasilonuh e, r. apan hědon

17 Taku iapasilo si kau e wou Ia e, * Ia kapeliune si kau wou umate Israel e r. wou tau kafir Taku 'pendolohang

18 i kau e, * medeau mapakahenge u matan sire, tadeau i sire mempebihu wou marendung e solong matualage e, r. mempebali bou ralung u kawasan setang e solong anun Mawu Ruata e, medeau makarae ampung u rosa e r. pusaka sutaloaran taumata sinusi e, makarae u pangangimang si Sia e.

Hakiu ia e, ratu Agrippa! tawe limawang pe-20 tatenkasilo wou Sorga ene, * kaiso nauli humotong si sire su Damascus e, mase woue' si sire su Jerûsalem e r. su kaguwau wanuan Judea e r. su tau kafir e, u kai apamâļuin kapulun naung i sire, ku apetetobate solong anun Mawu Ruata e, kakoae munara metetalahinon

21 petatobate e. * Kai êne nakapenego tau Jehudi e si sia 22 su ralung u kabah e, r. makapamate si sire si sia e. * Nakahombang tulumang bou Mawu Ruata e utê, ia sarang sahello ini menkai rudarisi mesesahidi su tengon dadio d. masasellahe, man tumbau melehabar u apan niuli u manga nabi e r. niuli i Musa e, u hedon ma-23 riadi. * mangaleneh, u Christus e kai metatahang sun-

23 riadi, * mangaleneh, u Christus e kai metatahang sunsara, masê, nebangungke kakalomonângeh wou taloaran taumata nate e, mehabar u tualage e su umate Israel

e r. su tau kafir e.

Sarâeng i sie kai něberan ene, isěsimbang itětatawang batangeng e, tangû i Festus e něberan tingihě maiha: I kau kai pulu, Paulus! kapandenuh masaria e 25 makapěpěpulu si kau. * Kai i sie něbera: Ia balinewe

5 makapepepulu si kau. * Kai i sie nebera: la balinewe pulu, Festus makawasa! kaiso ia kai mebebera waweran

26 katĕngadĕ d. naung matilang. * Datu e masinkaben kalawou sabarang ene, hakiewen ia mĕbĕbisaran naung maloahĕ si sie; u su imangku e taweu sarang sĕmbau takinaringiheh, kaiso man sinkaeh kĕbi, u walinewe nariadi

27 su welleeh. * I kau mahimang manga nabi e, ratu Agrippa? 28 Ia masinka u i kau mangimang si sire. * Enê i Agrippa

něberâe si Paulus e: I kau e maligha makapahimang si 29 sia makoa tau Sahani! * I Paulus něberâe: Ia měkěkarimang su Mawu Ruata e, u walâewe maligha arau hědon marěngu, tawe tumbau i kau, kaiso kěbi apan makadingihě si sia sahěllo ini e, měnkakoa taumata měsulung u ia e, katewê tawe lahapuseh kereini.

30 Tangû ratu e něbuae, r. Governor e, r. i Bernice, 31 r. apan maiang dingang i sire e; * masê i sire němpameho wou ene, ku nahumbisara unkûng: Taumata ene tawe měkakoa apa sarang sěmbau harusé 'sigěsakeng u 32 papate arau tahunku. * Dingangu i Agrippa něbera si

papate arau tahunkų. * Dingangu i Agrippa něbera si Festus e: Tau ene ankêng botongewe ipěllo, kereu tawe někui su kaîtsar e.

FATSAL XXVII.

Tangû, sarâenten naputusĕ, u i kami sumenggo solong Itâlia, utê i Paulus dingangu taumata lai matatahunku piran katau nisarakangke su tembonang-u-sehasu sembau. arengeh i Julius, bou wuntuang u soldatu iseseba cohors 2 u Augustus e. * Tangû i kami simake su kapaļ' u tau Adramyttium makoa solong manga soa su ruruhang u Asia e, woue' i kami něbua: i kamin Aristârchus, tau 3 Macedônia wou soan Thessalonika e. * Sĕnkarioĕllone tangû i kami e timuli su Sidon, ku i Julius e mapia měkoa si Paulus e, ku namalan sie niapakakoa solong 4 manga hapi e, mědeau 'paduliang i sire. * Něbua bou êne, i kami rimuruhe tahanusan Cŷpros e, watuu anging 5 e kai manomahĕ. * Masê i kami niharan sasi u Cilicia r. Pamphŷlia e ku nirating u soan Mŷra su wanuan Lŷcia 6 e. * Sene tembonang-u-mahasu e nakahombang kapale bou Aexandrîa makoa solong Itâlia, ku i sie napangaling 7 i kami solong kapalĕ ene. * Arĕgan pira ello i kami měnkai malongge tumondo e, ku kate sarang tětehě nidating u lanteh' u Cnidos e; tangû, sarangu i kami tawe nakatuli kareau anging manomahe e, i kami menkatewe rimuruhe tahanusan Creta e, su sembekaneh timuhe e, sinahen 8 tonggen Salmône e, * ku měnkai sarang-tětehě i kami nakaruruhë e, r. nakarating u tampa sembau arengeh Pamamalangông-maralenggihe, su masanggid' u soan Lâ-9 sea. * Sarang kawe narengu kerene, ku kai sen tempo mawahaja 'pesakaenang e, watuu tempon pepapuasa e 10 kai selain naliu, tangû i Paulus e nanĕgu si sire ankûng: * Manga ese! kakellângku sasenggo i kite e kai sarung pia susaneh r. rugineh masaria, tawe tumbau su lurang e 11 r. su kapaļe e, kaiso ļai su pebawiah' i kite e. * Kai tembonang-u-mahasu e kawe nahimang su nakoda e r. su taghuang u kapalĕ e limembo wou su waweran Pau-12 lus e, * u sarangu wawalangông ene kai ralaki 'katanakeng su musung u ralënding e, ute tëgun kakëpalengeh kai: mebua bou ene, ku metawakali medumating u Phe-

nix — bawalangôngbe sĕmbau su tahanusan Creta e.

tutatingang Tahangeng d. Polông — mĕdeau matana sene 13 su musung u ralĕnding e. * Tangû sarâeng piae anging Timuhĕ masikome, ute katihọ i sire i sire makarating u kapulun sire, ku mĕnkatewe nĕmpĕhĕnkas' u walango e,

14 ku dimuruhě marulung-dulung u Creta e. * Kai tawé nararěngu, piae rěllang u Laes'-u-iki, iseseba Eurakŷlon,

15 naběse su tahanusa e; * ku, sarangu kapalě e nirereheh wou raruruhang e, ku tawe nakasomahě anging e, ute

16 měnkate niwalan kami niapaonodě. * Irěduruheh su tahanusa kadodo arengeh Clâuda, su semběkaneh Timuhě e, i kami sarang tětehě nakawoleng d. nakawatung tatoda

17 e. * Sarangke sen nawatung, i sire něpake kalawou laambang kapalě, ku kapalě e nipěgo; masê, madiringu i sire masiladě su manga moad u Syrtis e, i sire něndulung

18 u apan senggo e, ku měnkate nakiônodě * Sarang i kami měnkate tumanîe ipědědarereh u anging maiha e, tangû i sire sěnkarioěllone němpangondol u lurang e

19 sengga; * senkakaremmahenge utê i kami nempendemme

20 u liman kami ten kakoa u kapale e. * Tangû, sarâeng pira-piran ello karengueh tawe matangello arau wituing kinasilo, r. anging maiha e menkate tamalenehe, ute i kami semben tawe harap' i kami u maambang.

Tangû sarâeng taumata e menkai sen marengu ta kimâng e, utê i Paulus e neberâe, rudarisi su taloaran sire: Kawe haruse dimaringihe sia e, manga ese, ku tawe nebua bou Creta e, ku ankêng silaka d. rugi ini

22 e tawe himombang si kamene. * Kai manin kereinie, kai ia man manegu, u pakaraloahe naung i kamene: u tawe pebawiah' u sarang sembau bo' i kamene mailang,

23 tuliewen kapalĕ e magholo. U mĕkĕllâengi' kai pia melaikat' u Mawu Ruata managhuang sia d. 'tĕtahama-

24 wuangku e * riměnta sa anuku ku něbera: Abe kataku, Paulus! i kau kai harusě iapararisi su těngon kaîtsar e, mase kakělla, Mawu Ruata e nangonggo i sire kěbi apan

25 měsěsenggo dinganguh e si kau. * Hakiu pakaraloahě, naung i kamene, manga ese! u ia mangimang su Mawu

26 Ruata e u mamben sarung kere niwera si sia e. * Kai i kite e mamben iĕndue su tahanusa sĕmbau.

27 Enê, sarâeng sen kapulo-ĕpau hĕbine i kami ipĕsĕsasenggene su laud' u Âdria e, taun kapalĕ e nangantibe tempon kakaloarane, u i sire kai masanggid' u

28 wanua. * Tangu i sire naneled' u sasuka e, kuteu nihombang, u ruan-pulo su repane karalungeh; dio natondo kadidi, i sire nanelede kapia, kute nakahombang, u kate

29 mapulo-liman depa. * Tangû madirinbe masilade su tampa mawualo, i sire namentul' u walango epau wau bou

30 petone, ku měnkate měkěkarimang u malowoko maellôe. *
Kai, sarang taun kapalě e kai němpanaluka timalang,
ku němpanguluh u tatuda e, mělle sasae manondan

31 balangon monane e, * tangû i Paulus e něberâe su těmbonang u mahasu e r. su manga soldatu e: Kereu i sire

32 tawe matana su kapale e, ute i kamene tawe maambang. * Enê mesaseke e menkatewe nempehesa tali tatalong skutji

33 e, ku napakanawon skutji e. * Tentalang den tanaello, i Paulus e nanasa kebi e u apakang; i sie nebera: Sahello ini e kai sen kapulo-epa u ellone i kamene mahedo,

34 ku mempetetinkedang ta kimang. * Hakiu ia manasa si kamene, u pempekangko; u ene kai haruse, tadeau i kamene maambang; u taweu sarang senkatau i kamene

35 'kailangeng u utaeh sarang sembua. * Ku bou nebera kerene, i sie nangala kâng, mase neberan tarimakase su Mawu Ruata e su tengon matan kebi e, woue' nangem-36 pang ku kimâng. * Enê naung i sire kebi e nahângke,

37 ku i sire nahunkângke lai. * I kami kĕbi su kapaļĕ e

38 utê rua hasu pitunpulo-ĕnnung su kataune. * Sarāeng i sire sen nĕnkaļaedĕ, i sire nĕmpĕndĕmme u ļurang ĕmme e, mĕdeau maparaļēton kapaļĕ e.

Tangû sarâeng sen naĕllo, i sire tawe nakakirala wanua e; kai i sire nakasilo wêoe sĕmbau pia apengeh, tangû 40 i sire nĕputusĕ u mapatulin kapalĕ e se', kereu makoa. *
Ku i sire nĕmpĕhĕsa talin balango e, mase nĕmpĕluka

laiki uling e, woue' němpamewe senggo masaria e nituhu 41 su anging e, ku němpětimona apeng e. * Kai, kapalě e kai nalantehě su towoch sěmbua, ku nasiladě; monanch e natětelě, hakiu semben tanakanoa, arawe petoneh e 42 utê nawawěka kareau lua e. * Enê soldatu e kai měm-

pamate taumata itĕtonda e, madirin piau makatalang, 43 maeng kumalang e; * kaî tĕmbonang-u-mahasu e nameto si sire, watuu mapulu mangambang i Paulus e, ku i sie nĕparenta, u apan makakalang e apatumpa kalomona,

44 ku apededumating duļunge e, * arawe i sire waļine utê apelehumbang, sengga su pepaļe, sengga su ampan kapaļe naghagholo e. Tangû nariadi, u i sire nidating u ruļunge e mapia kebi.

FATSAL XXVIII.

Tangû sarâeng i kami sen naambang, i kami naka-2 ringihe, u areng u tahanusa e kai Melîte. * Enê taun tahanusa ene e nanode u kapian-naung masaria si kami e; u i sire němpěhunu u putung, d. naparangeng i kami su walen sire, puhinengu kai rimasehe d. kai ma-3 ralending. * Kuteû pia i Paulus bou nendoko hakonda ku nangendu u ene su putung e, kai pia ulahe maghiade 4 simebang u lehab' u putung e, ku nelawung limaneh. * Enê sarang taun tahanusa e nakasilo binatang nětěnkatalong su limaneh e, i sire nahumbisara unkûng: Mamben tau namate, tau ene, sarangbe tawe iapebiah' u 5 wawalise e, wou nakatalang papate su sasi e! * Î sie utê 6 něhipen binatang e su putung e, ku mapia wue. * Enê i sire nangantibe, u i sie sumahennu arau senkianu mawatang ku mate. Kai sarang bou nahedo marengu sĕnkakĕllan sire, i sie tawe 'hombangeng u apa, tangû ěnnan sire e něbálui, ku i sire němpěbera u i sie kai ruata. Su masanggid' u êne utê pia dalantangeng u karangetang u taun tahanusa ene e, tau arengeh i Pûblius; enê i sie nanarima i kami e, ku něpaduli mahi-8 mumu si kami e aregan tellu ello su waleneh. * Enê i amang i Pûblius e kai rudaloka pia těduch lěhabě d. ameulio raha; tangû i Paulus e tarai solong anuneh, ku, bou někaliomaneng, i sie naměllo u limaneh si sie, ku 9 napakapian sie. * Tangû nakaringihĕ habar' u ene nariadi, i sire waline apan pia tedu i sire e su tahananusa 10 ene nahundenta lai, ku nenkapia. * I sire e tangû nempangadat' u adate lawo si kami e, ku sarang i kami nanentang u tahanusa e, i sire nangonggo u apan pan-

dungang i kami e.

11 Naļiun tellu wuļang tangû i kami simake su kapaļē bou Alexandria, naun napakaļiun musung maraļēnding e su tahanusa ene, ku pia tatialaneh tuļadang i Castor 12 deduan Pollux e. * I kami humotong timuļi su Syracûsa,

13 ku natana sene těllu ěllo; * bou ène i kami rimuruhě solong Rhegium. Boue', sarang sěnkarioěllone piae anging Timuhě, i kami su ralung u rua ěllo nidating u Pu-

14 têoli e; * suapan i kami nakahombang u anausĕmbau, ku nipaedang i sire pitu ĕllo karĕngueh su anun sire.

Tangū kai kerene sasenggo i kami solong Roma 15 e. * Manga anausembau su Roma e utê nakaringih' i kami, kuteu nempangensomah' i kami sarang Pasar' i Appius e r. wale-laotongang-tatellu e; enê i Paulus, nakasilo si sire e, nakitarimakase su Mawu Ruata e, r. naungeh nahâng.

Narenta su Roma e tangû i Paulus niwala niapebale sesaneh ringangu soldatu sembau melehapa si sie 17 e. * Enê nariadîe samurin tellu ello, u i sie nakitampung u tembonang u tau Jehudi e solong anuneh. Tangû sarâeng i sire sen nakomole, i sie nebera si sire: Manga ese anausembaû! ia e, taumatawe ta nesalage su umate Israel e arau su tundun manga iupung e, kai nihego su Jerûsalem boue' nisarakang su tau Roma e nipakiwawa 18 wou êne. * Tau Roma e, wou nakiwalo si sia e, mapulu mamello u ia e naûn, batuu tawe salage haruse 19 'sigesakeng u papate su ralung u ia e. * Kai, sarang

tau Jehudi e měnkai madirin ene, utê si sia e kate sěmbau, dalenge: ia něbera u kai ren mědea tuliděku su anun kaîtsar e, kai, walinewe měsulungu kai manga 20 mangaduhang tamba-umatěku e. * Tangû kai êne sebab u ia nakirea i kamene, mědeau makasilo si kamene r.

makapĕbisaran kamene; u kai ualingu harap' u tau 21 Israel e ia malaiki u hante ini. * Enê i sire nĕbera si sie: I kami tawe nakatarima suratĕ mauli i kau, wou Judêa e; mase manga anausĕmbau e taweu lai rimĕnta solong ini, ku něběken dalaki bo' i kau, arau něsampuh' i 22 kau. * Kaî i kami mapulu makaringihě si kau, měnsang kereapa čnnanuh; u su halě u sectan tau Sahani e: i kami masinka, u měnkawe 'rědendehang su patiku tampa.

Tangû i sire nanantun sahĕllo; ku makĕpalĕ, i sire rimĕnta su anuneh su katatanakengeh e; ku i sie nĕlahe kararatuang u Mawu Ruata e si sire, r. nĕsahidin ene si sire, wou malukadĕ sarang bawĕllo, mĕdĕdeae mapangimang i sire si Jesus e, mapangimang u wawe-24 ran Musa r. manga nabi e. * Enê sĕngga nahimang u

25 wawera niweraneh e; arawe sengga utê tawe nangimang. *
Ku i sire nempekaese mededarendehe, sarang i Paulus
bou neberan bawera sembau ini: Mamben nihino, waweran Roch Susi niweran mohong u nabi i Jesaja e su

26 manga iupung i kamene e, ankûng: * Dako solong umatĕ ene, ku pĕbera: I kamene makaringih'u tulin kamene kai tawe makaĕnna, r. kuma-

27 këllan matan kamene kai tawe makasilo. * U naung u umatë ene kai nakoa naung ta pëndangeh, tulin sire e kai nakëti iraringihë e, r. matan sire e kai nitatutub' i sire, madirinbe i sire kai manga makasilon matan sire, r. makaringih' u tulin sire, r. makahëngang u naung i sire, ku mëmpëtobatë, ku iapaka-

28 piaku. * Tangû i kamene kasinkae, u kapapia ene wou Mawu Ruata e nipakiëntudë su tau kafir e, ku i 29 sire mëdaringihë ene. * Tangû saraeng i sie wou nëberan ene, tau Jehudi e nënkapule mëdëdarendehë tasihinge.

30 I Paulus e tangû natana duan taung tiwatu su waleneh 31 nisewa e, ku nanarima u këbi apan dimënta su anuneh, * r. něhabarě kararatuang u Mawu Ruata e, r. naněntiron Mawu i Jesus e měnkatewe mahatedě d. malahe d. tawe 'sasahaghêng.